

PRITARTA
Tauragės rajono savivaldybės tarybos
2018 m. d. sprendimu Nr.

PATVIRTINTA
Tauragės vaikų reabilitacijos centro-mokyklos
„Pušėlė direktoriaus
2018 m. d. įsakymu Nr. ĮE-

TAURAGĖS VAIKŲ REABILITACIJOS CENTRAS-MOKYKLA „PUŠĖLĖ“

IKIMOKYKLINIO UGDYMO PROGRAMA „VAIKYSTĖS TAKELIU“

I. BENDROSIOS NUOSTATOS

IKIMOKYKLINIO UGDYMO PROGRAMOS TEIKĖJAS

Tauragės vaikų reabilitacijos centras-mokykla „Pušėlė“ (toliau – Mokykla) – Tauragės rajono savivaldybės institucija, priskiriama pagrindinės mokyklos tipui. Adresas: Stoties g. 25A, LT-72303 Tauragė, Lietuvos Respublika, tel. / faks. (8 446) 61 389, el. pašto adresas info@vrcmpusele.lt, interneto svetainės adresas <http://www.vrcmpusele.lt>.

VAIKAI IR JŲ POREIKIAI

Mokyklos ikimokyklinio ugdymo programa „Vaikystės takeliu“ siekiama tenkinti pagrindinius 2–6 metų vaiko poreikius. Programa orientuota į vaiko poreikių tenkinimą: saugumo, aktyvumo, žaidimo, bendravimo, bendradarbiavimo, pažinimo, saviraiškos.

Kiekvienas ikimokyklinio amžiaus vaikas nori:

- Laisvai žaisti, judėti saugioje, estetiškoje, kūrybiškoje aplinkoje, gamtoje, pabūti tyloje.
- Veikiant kartu, komandoje, mokantis vienas iš kito, tyrinėti, pažinti artimą ir tolimą aplinką.
- Bendrauti su vaikais ir suaugusiais, turėti draugų, būti pripažintam.
- Gyventi ir veikti savo ritmu, pagal savo galimybes, polinkius ir gabumus.
- Savitai, intuityviai, spontaniškai ir sąmoningai reikštis kasdieninėje ir meninėje veikloje.
- Būti su visais (inkliuzinis ugdymas) ir kaip visi (paremiantis ugdymas).
- Gauti reikiamą pagalbą iš ugdytojų, specialistų.
- Perimti tautos dvasinės kultūros pagrindus per regiono kultūros tradicijas, tautosaką,

- tautodaile ir kt.

TĖVŲ(GLOBĖJŲ) IR BENDRUOMENĖS POREIKIAI

Bendravimas ir bendradarbiavimas su šeima – viena pagrindinių sąlygų, nulemiančių vaikų ugdymosi sėkmę. Atsižvelgiant į tai pedagogai siekia:

1. Užmegzti ir palaikyti abipusiai draugiškus, atvirus, neformalius santykius.
2. Susipažinti su šeimos kultūra, tradicijomis ir drauge ieškos bendrų ugdomojo poveikio vaikui priemonių.
3. Atskleisti šeimai vaiko gyvenimo grupėje ypatumus ir supažindinti su sąlygomis.
4. Išklausti šeimos nuomonę, pageidavimus ir stengtis į juos atsižvelgti.
5. Asmeniškai informuoti tėvus (globėjus) apie vaiko ugdymo(si) pasiekimus, pasidžiaugti jais bei drauge spręsti iškilusias problemas.
6. Supažindinti šeimos narius, kaip jie galėtų prisidėti prie vaiko ugdymo ir siekti aktyvaus bendradarbiavimo su mokyklos personalu ir dalyvavimo vaiko ugdyme.

Sąveikaudami su tėvais (globėjais) pedagogai naudoja įvairius bendravimo ir bendradarbiavimo būdus. Ypatingas dėmesys skiriamas vaiko adaptacijai naujoje aplinkoje. Šiuo sudėtingu vaikui laikotarpiu šeimos nariai kviečiami pabūti su vaiku grupėje. Tai padeda saugiai jaustis tiek vaikui, tiek tėvams (globėjams). Bendraujant ir bendradarbiaujant su šeima vadovaujamosi partnerystės, kolegialumo, tarpusavio supratimo ir pagarbos principais.

Mokykla atvira šeimai: sistemingai teikiama informacija apie vaiko raidą ir pasiekimus, teikiamos mokyklos ugdymo specialistų ir kitų pedagogų konsultacijos, organizuojamos atvirų durų dienos, susitikimai su sveikatos priežiūros specialistais, bendri projektai, šventės, vakaronės. Organizuojamos pažintinės išvykos, bendri kultūriniai renginiai.

Mokyklos veiklos paskirtis – padėti šeimai, ugdyti vaiką, atliepti tėvų lūkesčius ir poreikius (kalbų mokymas, etnokultūros tradicijų puoselėjimas, sveikatos stiprinimas ir saugojimas, muzikinių, šokių, dailės gebėjimų ugdymas).

Atsižvelgiant į tėvų poreikius, mokykla nuo 2001 metų yra įtraukta į Lietuvos sveikatą stiprinančių mokyklų tinklą, paruošta sveikatos stiprinimo programa. Nuo 2000 metų vykdomas projektas meniniam ugdymui „Vaikai vaidina vaikams“, organizuojami papildomi anglų kalbos užsiėmimai, dailės ir šokių studija, plėtojama folklorinio ansamblio veikla.

Visi bendravimo ir bendradarbiavimo būdai su šeima padeda kurti įstaigos bendruomenę, jos kultūrą, o svarbiausia – užtikrinamas vaiko ugdymo įstaigoje ir namuose perimamumas ir kokybė.

MOKYTOJŲ IR KITŲ SPECIALISTŲ PASIRENGIMAS

Mokykloje dirba kvalifikuoti ir kompetentingi pedagogai ir specialistai: auklėtojai, specialieji pedagogai, logopedai, judesio ir korekcijos mokytojas, neformaliojo švietimo mokytojai (muzikos mokytojai), socialinis pedagogas, psichologas, vaikų slaugytojas, sveikatos priežiūros specialistas. Visi mokytojai yra įgiję aukštąjį arba aukštesnįjį pedagoginį išsilavinimą, beveik visi pasitvirtinę vyresniųjų mokytojų, auklėtojų, metodininkų kvalifikacines kategorijas. Kiekvienas mokytojas, dirbantis mokykloje, savo profesinę kompetenciją tobulina kursuose, seminaruose. Kartą metuose mokytojai vertina savo pedagoginę veiklą.

Mokykloje veikia mokyklos Vaiko gerovės komisija, kurios paskirtis organizuoti ir koordinuoti prevencinį darbą, švietimo pagalbos teikimą, saugios ir palankios vaikui aplinkos kūrimą, švietimo programų pritaikymą vaikams, turintiems specialiųjų ugdymosi poreikių, atlikti vaiko specialiųjų ugdymosi poreikių pirminį įvertinimą ir atlikti kitas su vaiko gerove susijusias funkcijas.

Mokykloje suburta ir sėkmingai savo veiklą plėtoja Sveikos ir saugios gyvensenos koordinavimo grupė, kuri koordinuoja ir organizuoja sveikatos stiprinimo veiklą Mokykloje.

Mokyklos mokytojai vadovaujasi požiūriu, kad ugdymas(is) – konstruktyvi paties vaiko veikla, o ugdytojų vaidmuo sudaryti vaikui tinkamas sąlygas ir kur reikia suteikti paramą.

Siekdami visuminio vaiko ugdymo pedagogai vadovaujasi šiomis vertybėmis:

- Meilė, kuri vaiko ugdymą pagreitina dvigubai;
- Kad dovanotų Vaikui žinių kibirkštėlę, mokytojas turi sugerti vandenyną šviesos;
- Žinios, gebėjimai, įgūdžiai – per pažinimo džiaugsmą;
- Atvirumas kaitai, ieškojimams, naujoms idėjoms;
- Savigarba bei pagarba kitiems;
- Atsakomybė už savo veiksmus;
- Teisingumas, darbštumas, sąžiningumas;
- Vidinė kultūra ir tolerancija;
- Bendravimo ir kalbos kultūra;
- Fizinis ir emocinis saugumas;
- Tėvų ir bendruomenės partnerystė;
- Ugdomosios aplinkos saugojimas, puoselėjimas;
- Mokyklos tradicijų puoselėjimas;
- Pilietiškumo savimonė.

Mokykloje ugdomi vaikai nuo 2 metų iki 7 metų, bei ugdytiniai su specialiaisiais ugdymosi poreikiais nuo 3 metų iki 21 metų.

Ikimokyklinio amžiaus vaikų grupės komplektuojamos atsižvelgiant į vaikų amžiaus tarpsnius. Mokykloje teikiama specialiojo pedagogo, logopedo, psichologo, judesio korekcijos mokytojo pagalba, užtikrinama socialinė pagalba šeimai. Vaikai, turintys specialiųjų ugdymosi poreikių lanko specialiąją ikimokyklinio ugdymo grupę, arba tėvų pageidavimu integruojami į bendrosios paskirties vaikų grupes. Ugdymo modeliai – 10,5 val., 12.15 val. ir 24 val.

Mokyklos ugdomosios veiklos prioritetai: sveikatos stiprinimas ir saugojimas, etnokultūros vertybių perdavimas ir perėmimas, meninė vaikų saviraiška.

REGIONO SAVITUMAS

Tauragė – mažas Lietuvos žemės lopinėlis, turintis savo žemaitiškas tradicijas ir papročius. Tai pasienio miestas, įsikūręs ant Jūros upės krantų, prie senojo Hanzos kelio, jungiančio Sankt Peterburgą, Rygą ir kitus miestus su vakarų Europa. Per Tauragę eina knygnešių keliai.

Tenkinant poreikį pažinti artimiausią aplinką, vaikai supažindinami su artimiausia Mokyklos aplinka (parku, upe „Jūra“, Šv. Trejybės bažnyčia, senosiomis miesto kapinėmis ir kt. žymesniais statiniais ir vietomis).

II. UGDYMO PRINCIPAI

Programa pagrindžiama šiais principais, kurie atskleidžia Mokyklos savitumą:

Humaniškumo principu – tai besąlygiška pagarba vaikui, tinkama vaiko psichinių ir fizinių galių plėtotė, prasmingas vaiko asmeninių poreikių tenkinimas bei vaiko pasitikėjimo suaugusiuoju ugdymas(is).

Sveikatingumo principu – kiekvienam vaikui užtikrinama fiziškai ir psichologiškai saugi aplinka, laikomasi aktyvios veiklos, poilsio ir maitinimosi ritmo.

Individualumo principu – atsižvelgiama į vaiko individualias galimybes, sveikatos būklę, gyvenimo ritmą, turimą savaiminę patirtį bei skirtingus pasaulio pažinimo būdus.

Tautiškumo principu – ugdymo(si) procese remiamasi tautos specifiniais ypatumais: menu, gamta ir aplinka, žodine kultūra, šventėmis, atributika. Svarbiausia – ugdoma gimtoji kalba.

Integralumo ir lankstumo principu – į vaiko ugdymo(si) procesą integruojama jo, tėvų bei specialistų patirtis.

Bendruomeniškumo principu – puoselėjami sukurti atviri santykiai ir partnerystė tarp tėvų, pedagogų ir vaikų, šeimos ir darželio sąveika grindžiama aktyviu dalyvavimu ugdymo procese, iniciatyvų derme, tėvų pedagoginiu švietimu.

III. TIKSLAS IR UŽDAVINIAI

Programos tikslas – atsižvelgiant į vaiko prigimtines galias, jo individualią patirtį, vadovaujantis raidos dėsniumais, bendradarbiaujant su šeima, padėti vaikui išsiugdyti savarankiškumo, sveikos gyvensenos, pozityvaus bendravimo su suaugusiais ir vaikais, kūrybiškumo, aplinkos ir savo šalies pažinimo, mokėjimo mokyti pradmenis.

Programos uždaviniai – atsižvelgiant į kiekvieno vaiko unikalumą bei poreikius, užtikrinant saugią, ugdymąsi skatinančią aplinką, dialogišką sąveiką grindžiamą tikslingą ugdymą ir spontanišką vaiko ugdymąsi, pasiekti, kad vaikas:

- Plėtotų individualias fizines, socialines, pažinimo, kalbos ir bendravimo, kūrybines galias, pažintų ir išreikštų save.
- Pozityviai bendrautų ir bendradarbiautų su suaugusiais ir vaikais, mokytųsi spręsti kasdienes problemas, atsižvelgiant į savo ir kitų ketinimus, veiksmų pasekmes.
- Aktyviai dalyvautų ir kūrybiškai išreikštų save šeimos, ugdymo įstaigos ir vietos bendruomenės gyvenime.
- Mokytųsi pažinti ir veikti: žaistų, keltų klausimus, tyrinėtų, rinktųsi veiklos būdus ir priemones, samprotautų apie tai, ko išmoko, numatytų tolesnės veiklos žingsnius.

IV. UGDYMO TURINYS, METODAI IR PRIEMONĖS

Ugdymo turinys orientuotas į ikimokyklinio amžiaus vaikų kompetencijų (socialinės, pažinimo, komunikavimo, sveikatos saugojimo, meninės) ugdymą(si). Ugdymo turinys įgyvendinamas per visą vaiko buvimo Mokykloje laiką: jam valgant, ruošiantis ilsėtis, eiti į lauką, bendraujant, dalyvaujant pedagogų organizuotoje ir pačių vaikų spontaniškoje veikloje. Kiekvieną kompetenciją sudaro ugdytinios vertybinės nuostatos, šį amžiaus tarpsnį atitinkantys gebėjimai, žinios, supratimas, vaiko patirtis. Visos šios kompetencijos glaudžiai tarpusavyje siejamos ir integruojamos. Temos pasirinkimą lemia grupės savitumas, lankančių vaikų poreikiai, turima patirtis, gebėjimai, laikmečio aktualijos.

SOCIALINĖ KOMPETENCIJA

Emocijų suvokimas ir raiška

Vertybinė nuostata. Domisi savo ir kitų emocijomis bei jausmais.

Esminis gebėjimas. Atpažįsta bei įvardina savo ir kitų emocijas ar jausmus, jų priežastis, įprastose situacijose emocijas ir jausmus išreiškia tinkamais, kitiems priimtinais būdais, žodžiais ir elgesiu atliepia kito jausmus (užjaučia, padeda).

Žingsniai	Vaiko pasiekimai (supaprastintai)	Vaiko veiksmas
1.	Mimika, kūno judesiais ir garsais išreiškia džiaugsmą, liūdesį, baimę, pyktį. Atspindi kitų vaikų emocijų raišką (kartu juokiasi, jei juokiasi kitas, nusimena, jei kitas verkia).	Vaikas save tyrinėja veidrodyje ir atpažįsta savo emocijas.
2.	Emocijos pastovesnės tačiau dar būdinga greita nuotaikų kaita. Atpažįsta kito vaiko ar suaugusiojo emocijų išraiškas (džiaugsmo, liūdesio, pykčio).	Varto knygeles, kuriose veikėjai skirtingos nuotaikos. Su lėlėmis, kitais žaislais žaidžia žaidimus, kuriuose jie skirtingai jaučiasi ir elgiasi. Dainuoja skirtingų nuotaikų daineles.
3.	Pradedą vartoti emocijų raiškos žodelius. Atpažįsta kitų reikiamas emocijas ir į jas skirtingai reaguoja.	Mokosi atsiprašymo ir susitaikymo ritualų.
4.	Išreiškia jausmus mimika, veiksmais. Pavadina pagrindines emocijas. Atpažįsta kitų emocijas pagal veido išraišką, elgesį, tinkamai į jas reaguoja.	Žaidžia žaidimą „Veidelis“ (užsidengia veidą, atsidengia, demonstruodamas vis kitą emociją išraišką). Kūno išraiška vaizduoja jausmus.
5.	Atpažįsta jausmus bei pavadina savo jausmus, įvardina situacijas, kuriose jos kilo. Pradedą kalbėti apie jausmus su kitais (kodėl verkia, pyksta).	Varto knygeles apie jausmus. Žaidžia su Kimočiais. Pritaiko žinias, įgytas programos „Zipio draugai“ valandėlių metu.
6.	Pastebi nuskriaustą, nusiminusį ir stengiasi jam padėti. Pradedą kalbėti apie tai, kas gali padėti pasijusti gerai, jei esi nusiminęs, piktas. Apibūdina jausmus sukėlusias situacijas ir priežastis.	Žaidžia siužetinį – vaidmeninį žaidimą „Šeima“, kviesdamas žaisti nuliūdusį vaiką. Bando ieškoti išeičių, kaip pasijusti geriau. Klausosi skirtingos nuotaikos muzikos kūrinį.
7.	Domisi savo ir kitų emocijomis, jausmais bei jų raiška. Atpažįsta kitų emocijas ar jausmus, bando į juos atsilipti (paguosti, užjausti), keisti savo elgesį (susilaikyti, neskaudinti, atsižvelgti į kito norus).	Žiūri senosios animacijos filmukus, aptaria vaizduojamus jausmus. Žaidžia bendrus žaidimus, supranta kitus ir geranoriškai bendradarbiauja.

Savireguliacija ir savikontrolė

Vertybinių nuostata. Nusiteikęs valdyti emocijų raišką ir elgesį.

Esminis gebėjimas. Laikosi susitarimų, elgiasi mandagiai, taikiai, bendraudamas su kitais bando kontroliuoti savo žodžius ir veiksmus (suvaldo pyktį, neskaudina kito), įsivardinęs geba nusiraminti.

Žingsniai	Vaiko pasiekimai (supaprastintai)	Vaiko veiksmas
1.	Gerau jaučiasi įprastoje aplinkoje. Nusiramina kalbinamas. Tapatinasi	Saugiai veikia su priemonėmis (skambantys žaislai, minkštukai).

	su suaugusiojo emocijomis.	Klausosi ramių melodijų.
2.	Susierzinęs nusiramina suaugusiojo kalbinamas. Pats ieško nusiramimo. Pradedą valdyti savo emocijų raišką ir veiksmus.	Laisvai reiškia emocijas, ieško nusiramimo jam priimtinoje erdvėje. Pasirenka patinkantį žaislą.
3.	Yra ramus, laikosi kasdienės tvarkos, prašymų, susitarimų. Geriau valdo savo emocijų raišką ir veiksmus. Išbando įvairius konfliktų sprendimo ar savo interesų gynimo būdus (rėkia, pasako suaugusiajam ir kt.)	Kartu su auklėtoja kuria grupės susitarimus, taisykles. Kaupia gerų darbų kraitę atžymint lipdukais. Nusiramina tam skirtoje ramybės zonoje.
4.	Pradedą valdyti savo emocijų raiškos intensyvumą priklausomai nuo situacijos ramioje aplinkoje džiaugsmą reiškia santūriai. Pasako galimas savo ar kito asmens netinkamo elgesio pasekmes. Nuolat primenant laikosi grupėje numatytos tvarkos, susitarimų ir taisyklių. Žaisdamas stengiasi laikytis žaidimų taisyklių.	Klausosi skaitomų kūrinėlių su tinkamo ir netinkamo elgesio pavyzdžiais. Bando įvardinti savo elgseną. Karpo veidelius su emocijomis, jas įvardija. Pasielgus netinkamai pats atsiprašo.
5.	Nusiramina pabuvęs vienas, kalbėdamasis su kitais. Vis dažniau jausmus išreiškia mimika ir žodžiais, o ne veiksmis. Sugalvoja kelis konflikto sprendimo būdus, numato jų taikymo pasekmes. Pats primena kitiems tinkamo elgesio taisykles ir bando jų laikytis be suaugusiųjų priežiūros.	Pajutęs susierzinimą savarankiškai nusiramina tylos kampelyje. Piešia savo pyktį, jį sunaikina. Kuria pasakas su veikėjų emocijomis.
6.	Pats taiko nusiramimo, atsipalaidavimo būdus. Bando susilaikyti nuo netinkamo elgesio, ieško tinkamų išeičių, neskaudinant kito. Stengiasi suvaldyti savo pyktį. Supranta taisyklių prasmę, priima dienos ritmo pasikeitimus.	Susierzinęs tylos kampelyje žaidžia su kinetiniu smėliu. Žiūrinėja plakatus apie pavojus, aiškinasi, diskutuoja netinkamo elgesio pasekmes. Dalyvauja „Zipio draugų“ programoje.
7.	Taiko kelis skirtingus kitiems priimtinus emocijų ir jausmų reiškinio būdus. Numato, kaip jaustųsi pats ar kitas asmuo įvairiose situacijose. Supranta, kad skirtingose vietose yra kitokia tvarka, kitos taisyklės, linkęs jų laikytis.	Žaidžia žaidimus skatinančius laikytis taisyklių. Dalinasi patirtimi ką matė, kaip elgėsi žmonės kitose erdvėse (parduotuviėje, kavinėje...).

Savivoka ir savigarba

Vertybinė nuostata. Save vertina teigiamai.		
Esminis gebėjimas. Supranta savo asmens tapatumą, pasitiki savimi ir gebėjimais, palankiai kalba apie save, tikisi, kad kitiems jis patinka, supranta ir gina savo teises būti ir žaisti kartu su kitais.		
Žingsniai	Vaiko pasiekimai	Vaiko veikseną
1.	Reaguoja į savo vardą, jaučia savo kūną, jį tyrinėja. Šypsosi kitiems, krykštauja.	Laikosi pastovaus dienos ritmo, ritualų, žaidžia tuos pačius žaidimus su tais pačiais žaislais. Žaidžia liaudies žaidimus, žaidimus kartu su suaugusiu.
2.	Atpažįsta save nuotraukose, veidrodyje, išreiškia savo norus, džiaugiasi savo didėjančiomis galimybėmis.	Žaidžia su veidrodžiu, drabužių detalėmis, diskutuoja, žino kas galima, kas ne
3.	Kalba pirmuoju asmeniu, skiria mergaitę nuo berniuko, pavadina 5–6 kūno dalis. Džiaugiasi savo sugebėjimais.	Žaidžia žaidimus, kuriuose naudojamos sąvokos „aš, tavo, mano“
4.	Supranta, pasako kaip jaučiasi pats ar kitas asmuo	Žaidžia jausmų žaidimus su Kimočiais, tyrinėja žmonių panašumus, jausmus, pomėgius. Pasakoja apie tai, ko kiti nematė.
5.	Supranta, kad jis yra, buvo ir bus tas pats asmuo, jaučiasi esąs šeimos, grupės narys. Nepastoviai save vertina, siekia kitų dėmesio.	Žaidžia žaidimus, kuriuose save vaizduoja praeityje, ateityje. Kalbasi, žaidžia apie šeimą, darželį, keičia žaidimų partnerius, sako kitiems komplimentus.
6.	Vis geriau suvokia savo norus, jausmus, artimą bendruomenę, Tėvynę. Geba apibudinti save, tapatina su tautybe. Save vertina teigiamai, atpažįsta kitų palankumą-nepalankumą	Pasakoja apie savo išvykas, dalyvauja diskusijose viktorinose, parodose. Kimočių žaidimuose tyrinėja palankumo ar priešiško ženklo.
7.	Pasitiki savo gebėjimais. Jaučiasi bendruomenės dalimi. Ima suprasti, ką jis gali pats pakeisti, ką ne.	Savarankiškai imasi darbelių, klausia, tariasi dirbdamas. Pasakoja apie šeimą, draugus.

Santykiai su suaugusiais

Vertybinė nuostata. Nusiteikęs geranoriškai bendrauti ir bendradarbiauti su suaugusiais.		
Esminis gebėjimas. Pasitiki pedagogais, juos gerbia, ramiai jaučiasi su jais kasdieninėje ir neįprastoje veikloje, iš jų mokosi, drąsiai reiškia jiems savo nuomonę, tariasi, derasi, žino, kaip reikia elgtis su nepažįstamais suaugusiais.		
Žingsniai	Vaiko pasiekimai	Vaiko veikseną
1.	Verkia atsiskirdamas nuo tėvų, tačiau padedamas pedagogo pamažu nurimsta ir įsitraukia į veiklą.	Jaučia prierašumą juo besirūpinančiu pedagogu. Su suaugusiuoju bendrauja šypsena,

	Atpažįsta juo besirūpinantį suaugusįjį, džiaugiasi jį pamatęs, atsako jam kalbinamas, žadinamas, siekia būti greta.	ženklais ir kt.
2.	Sunkiai atsiskiria nuo mamos, tėčio ar globėjo. Akivaizdžiai parodo prierašumą prie juo besirūpinančio suaugusiojo. Mėgsta žaisti kartu su juo, stebi ir mėgdžioja jo žodžius, veiksmus. Dažniausiai vykdo jam suprantamus suaugusiojo prašymus, kreipiasi į jį pagalbos. Bijo nepažįstamų žmonių, nepažįstamos aplinkos, neįprastų žaislų.	Turi savo atsisveikinimo su tėvais ritualą. Žaidžia, bendrauja su suaugusiuoju stebėdamas jo emocijas, jausmus. Ramiai priima pokyčius aplinkoje, žaidžia su naujais žaislais.
3.	Lengviau nei antraisiais metais atsiskiria nuo tėvų. Drąsiai veikia, rizikuoja, išbando ką nors nauja, kai šalia yra juo besirūpinantis suaugusysis. Ne visada priima suaugusiojo pagalbą, kartais užsispiria. Ramiai stebi nepažįstamus žmones, kai auklėtojas yra šalia.	Grupės aplinkoje jaučiasi saugus. Su suaugusiuoju žaidžia siužetinius žaidimus, vengia nesaugių veiklų, žaidimų. Bendrauja su grupės ugdomojoje veikloje dalyvaujančiais kitų vaikų tėvais, seneliais, stebi jų veiksmus.
4.	Grupėje jaučiasi saugus, lengvai atsiskiria nuo tėvų ar globėjų, rodo pasitikėjimą grupės auklėtojais, supranta jų jausmus, bendradarbiauja su jais. Paklaustas pasako savo nuomonę. Dažniausiai stengiasi laikytis suaugusiųjų nustatytos tvarkos, priima jų pagalbą, pasiūlymus bei vykdo individualiai pasakytus prašymus. Kalbasi, ką nors veikia su nepažįstamais žmonėmis, kai auklėtojas yra šalia jo arba matomas netoliese.	Atpažįsta save ir savo artimus žmones nuotraukose. Pratinasi mąstyti, girdėti kalbantįjį, išsakyti savo nuomonę. Bendrauja, veikia drauge su suaugusiaisiais.
5.	Rodo, prašo, siūlo, aiškina, nurodinėja, įtraukdamas suaugusįjį į savo žaidimus, bendrą veiklą, pokalbius apie savijautą ir elgesį. Priima su veikla susijusius suaugusiojo pasiūlymus. Dažniausiai laikosi sutartų taisyklių, suaugusiojo prašymų, pasiūlymų, tačiau supykęs, išsigandęs, susijaudinęs gali priešintis.	Vadovauja žaidžiant kūrybinius – vaidmeninius žaidimus, sugalvoja tinkamų išeičių plėtojant žaidimą. Išbando naujus elgesio būdus, sugalvoja tinkamų išeičių.
6.	Nusiteikęs geranoriškai, pagarbiai, mandagiai bendrauti su suaugusiaisiais. Tariasi, diskutuoja su	Dalyvauja sudarant dienotvarkę, ramiai pripranta prie dienos ritmo pakitimų. Dalyvauja kuriant elgesio

	<p>jais dėl dienotvarkės ir elgesio taisyklių, teikia pasiūlymus. Paprašytas paaiškina, kodėl negalima bendrauti su nepažįstamais žmonėmis, kai šalia nėra juo besirūpinančio suaugusiojo. Žino, į ką galima kreiptis pagalbos pasimetus, nutikus nelaimei. Dalyvauja „Zipio draugai“ ugdymo programoje.</p>	<p>taisykles. Supranta saugaus elgesio taisykles, sužino kaip elgtis ištikus pavojui. Kalba telefonu, išmoksta kviesti pagalbą trumpuoju numeriu.</p>
7.	<p>Geranoriškai ir pagarbiai bendrauja ir bendradarbiauja su suaugusiais. Pasitiki pedagogais, artimaisiais, juos gerbia, ramiai jaučiasi su jais neįprastoje aplinkoje, iš jų mokosi. Domisi suaugusiojo jausmais ir savijauta, užjaučia, pagaili, siūlo savo pagalbą. Žino kaip elgtis su nepažįstamais suaugusiais.</p>	<p>Mokosi gerbti ir pasitikėti pedagogais, artimaisiais. Stebi ir perima kitų žmonių nuotaikas, stengiasi suprasti, užjausti, padėti. Vengia nesaugaus bendravimo su nepažįstamais suaugusiais, kreipiasi pagalbos jei yra skriaudžiamas.</p>

Santykiai su bendraamžiais

Vertybinė nuostata. Nusiteikęs geranoriškai bendrauti ir bendradarbiauti su bendraamžiais.

Esminis gebėjimas. Supranta, kas yra gerai, kas blogai, draugauja bent su vienu vaiku, palankiai bendrauja su visais (supranta kitų norus, dalijasi žaislais, tariasi, užjaučia, padeda), suaugusiojo padedamas supranta savo žodžių ir veiksmyų pasekmes sau ir kitiems.

Žingsniai	Vaiko pasiekimai	Vaiko veikseną
1.	Patinka žiūrėti į kitus kūdikius, būti šalia kitų vaikų, juos liesti, mėgdžioti jų veido išraišką, veiksmus.	Sėdi vienas šalia kito, žaidžia su vienodais žaislais, bendrauja.
2.	Mėgsta žaisti greta kitų vaikų, stebėti jų veiklą. Jiems šypsosi, mėgdžioja jų judesius, veiksmus, ką nors pasako. Gali duoti žaislą kitam, jį imti iš kito, tačiau supykęs gali atimti žaislą iš kito, jam suduoti.	Žaidžia greta. Klausosi auklėtojo komentarų apie kitų vaikų norus, emocijas, veiksmus. Būna geranoriški vienas kitam.
3.	Ieško bendraamžių draugijos. Žaidžia greta, trumpai pažaidžia su kitu vaiku, trumpam įsitraukia į kito vaiko žaidimą. Bendrauja mimika, judesiais, veiksmais, dažniau kalbasi su kitu vaiku, pakaitomis atlieka veiksmus su tuo pačiu žaislu. Audringai reiškia teises į savo daiktus, žaislus, nori kito vaiko jam patinkančio žaislo. Gali simpatizuoti kuriam nors vaikui.	Žaisdamas žaidimą su kitu vaiku atlieka veiksmus pakaitomis. Žaidžia šalia draugų, vienas, žaidžia su keliais vaikais, dalyvauja grupiniuose žaidimuose. Grupėje jaučiasi saugus. Išsako savo ketinimus, norus.
4.	Kartu su bendraamžiais žaidžia bendrus žaidimus.	Pratinasi atsižvelgti į kitų norus, ramiai išklauso auklėtojo komentarus

	Žaisdamas mėgdžioja kitus vaikus, supranta arba stengiasi suprasti jų norus. Tariausi dėl vaidmenų, siužeto, žaislų. Dalijasi žaislais, palaukia savo eilės, žino ką daryti susipykus, kaip susidraugauti.	apie priimtinius ar nepriimtinius veiksmus, laikosi bendrų grupės susitarimų, sugalvoja tinkamų išeičių, derina su kitais savo norus ir veiksmus. Draugiškas kitiems vaikams, suvaldo save nuo netinkamų poelgių, išvengia nesutarimų.
5.	Sėkmingai įsitraukia į vaikų grupę ir nuolat kartu žaidžia. Geranoriškai veikia kartu su kitais, vaikais su negalia, siūlydamas savo sumanymus ar priimdamas kitų sumanymą, fantazuodamas. Domisi kito vaiko žaidimu, jo žaislais. Sprendžia konfliktines situacijas, pratinasi įveikti sunkumus, rodo savo valią. Gali turėti draugą arba kelis kurių laiką nesikeičiančius žaidimų partnerius.	Stebi, tyrinėja grupės vaikų bendravimą, žino kaip padėti grupės atstumtiesiems įsitraukti į žaidimus. Visiems geranoriškas, draugiškas. Sprendžia konfliktines situacijas. Veikloje, siekiant vieno tikslo, bendradarbiauja su kitais vaikais.
6.	Rodo iniciatyvą bendrauti ir bendradarbiauti su kitais vaikais, palaikyti su jais gerus santykius. Dalyvauja „Žipio draugai“ ugdymo programoje. Palaiko ilgalaikę draugystę mažiausiai su vienu vaiku.	Patirtais įspūdžiais praturtina savo žaidimus. Supranta ir vertina kas yra gera ir kas bloga. Stengiasi laikytis bendrų susitarimų, taisyklių. Bendrauja ir bendradarbiauja su kitais vaikais. Pasakoja apie draugus, draugystę.
7.	Nusiteikęs susipažinti, susidraugauti, geranoriškai bendrauti ir bendradarbiauti su bendraamžiais. Supranta, kas yra gerai, kas blogai, sutaria dėl taisyklių ir stengiasi jų laikytis. Dalijasi žaislais, dalyvauja derybų procese. Gerbia kitus vaikus, išklauso jų nuomonę, iš jų mokosi.	Stebi, domisi nepažįstamais vaikais, ieško būdų bendrai veiklai. Dalyvauja kuriant grupės taisykles. Derina su kitais savo veiksmus ir norus.

Iniciatyvumas ir atkaklumas

Vertybinė nuostata. Didžiuojasi savimi ir didėjančiais savo gebėjimais.

Esminis gebėjimas. Savo iniciatyva pagal pomėgius pasirenka veiklą, ilgam įsitraukia ir ją plėtoja, geba pratęsti veiklą po tam tikro laiko tarpo, kreipiasi į suaugusįjį pagalbos, kai pats nepajėgia susidoroti su kilusiais sunkumais.

Žingsniai	Vaiko pasiekimai	Vaiko veiksmas
1.	Pats juda (šliaužia, ropoja, eina) sudominusių žaislų, daiktų link. Čiauškėdamas, duodamas žaislą kitam paskatina su juo žaisti.	Žaidžia smulkiajai motorikai skirtus žaidimus, reikalaujančius dėmesio (sukaišioja detales į ertmes)

2.	Pats pasirenka daiktus, su jais žaidžia, daug kartų atkakliai bando atlikti naują veiksmą. Protestuoja, reiškia nepasitenkinimą, negalėdamas įveikti kliūtis.	Stebi, kaip auklėtoja jų akivaizdoje ką nors veikia (rengia lėlytę, maitina meškiuką..). Pats pakartoja nurodytus veiksmus.
3.	Mėgsta išbandyti pasiūlytus naujus žaislus, žaidimus, neįprastą veiklą. Reiškia savo norus, sako „ne“.	Vaikas stato bokštelių, baigia sudėti dėlionę
4.	Pats pasirenka ir plėtoja veiklą vienas ir su draugais. Susidūręs su kliūtimi, bando ką nors daryti kitaip arba laukia suaugusiųjų paskatinimo.	Vaikas atlieka nesudėtingus darbus: išplauna teptukus, plauna žaislus. Vaikas mokosi pasiklausti, paprašyti pagalbos.
5.	Pasiūlytą veiklą atlieka išradingai, savarankiškai. Ilgesnį laiką pats bando įveikti kliūtis savo veikloje, nepavykus kreipiasi pagalbos.	Vaikas kelia įvairius klausimus, teikia pasiūlymus
6.	Turiningai plėtoja paties pasirinktą veiklą. Savarankiškai bando įveikti kliūtis savo veikloje, nepasisekus bando įtraukti bendraamžius, po to – suaugusįjį.	Vaikas pabaigia pradėtus darbus, padeda vienas kitam. Atlieka kruopštumo, susikaupimo reikalaujančius darbus (įveria siūlą, įsiuva sagą, prisuka veržlę...).
7.	Savo iniciatyva pagal pomėgius, interesus pasirenka veiklą, ilgam įsitraukia, ją plėtoja. Nuo pradžios iki pabaigos gali atlikti ir nepatrauklią veiklą. Palankiai priima iššūkius, bando pats įveikti kliūtis.	Vykdo įvairius savo sumanymus: kviečia kitus vaikus įsitraukti į jo sugalvotą žaidimą, organizuoja lenktynes, vaidina žinomą pasaką. Išbando įvairių veiklą, pasirinkdamas ją iš 2 ar 3 veiklų (žaislų).

Problemų sprendimas

Vertybinių nuostata. Nusiteikęs ieškoti išeičių kasdieniams iššūkiams bei sunkumams įveikti.		
Esminis gebėjimas. Atpažįsta ką nors veikiant kilusius iššūkius bei sunkumus, dažniausiai supranta, kodėl jie kilo, suvokia savo ir kitų ketinimus, ieško tinkamų sprendimų ką nors išbandydamas, tyrinėdamas, aiškindamasis, bendradarbiaudamas, pradeda numatyti priimtų sprendimų pasekmes.		
Žingsniai	Vaiko pasiekimai	Vaiko veikseną
1.	Pakartoja nepasisekusį veiksmą, jį keičia, kad pasiektų laukiamą rezultatą. Mimika, gestais ir žodžiais parodo, kad susikūrė su kliūtimi, tikėdamasis suaugusiojo ar vyresnio vaiko pagalbos.	Drąsinamas bando įveikti iššūkį ar problemą
2.	Susidūręs su sudėtinga veikla, kliūtimi, išbando jau žinomus veikimo būdus. Stebi, kaip panašioje situacijoje elgiasi kiti ir išbando jų naudojamus būdus. Nepavykus įveikti kliūtis, meta veiklą arba laukia pagalbos.	Stebi būtinus veiksmų su daiktais būdus. Išklauso kaip elgtis įvairiose sudėtingose situacijose.
3.	Drąsiai imasi sudėtingos veiklos, atkakliai,	Padrąsintas imasi pagal

	keisdamas veikimo būdus bando ją atlikti pats, stebi savo veiksmų pasekmes. Nepavykus įveikti sudėtingos veiklos ar kliūties, prašo pagalbos arba meta veiklą.	galimybes sudėtingos veiklos
4.	Supranta, kad susidūrė su sudėtinga veikla, kliūtimi, problema. Nori ją įveikti, išbando paties taikytus, stebėtus ar naujai sugalvotus veikimo būdus. Supranta, kada pavyko įveikti sunkumus. Nepasisekus prašo suaugusiojo pagalbos.	Ieško išeities iš susidariusios probleminės situacijos. Įveikia sunkumus, tariantis kartu su vaikais, aptariant svarbiausius problemų sprendimo etapus.
5.	Retsykais pats ieško sunkumų, kliūčių, aktyviai bando įveikti sutiktus sunkumus. Ieško tinkamų sprendimų, tariasi su kitais, mokosi iš nepavykusių veiksmų, poelgių. Nepasisekus samprotauja, ką galima daryti toliau, kitaip, arba prašo suaugusiojo pagalbos.	Imasi sudėtingos veiklos, drąsinamas tariasi su kitais. Klausosi kūrinių apie įvairius žmonių ketinimus, poelgius, jų pasekmes. Geriau supranta kiekvieno pasiūlyto sprendimo pasekmes.
6.	Atpažįsta, su koku sunkumu ar problema susidūrė. Ieško tinkamų sprendimų, pradeda numatyti priimtų sprendimų pasekmes, tariasi su kitais ir atsižvelgia į jų nuomonę, siūlo ir priima pagalbą, mokosi iš savo ir kitų klaidų.	Atsako į atvirusius klausimus, padedančius apmąstyti problemą: – Kas atsitiko?, – Kaip tu jautiesi?, – Kaip jaučiasi kiti?, – Ką tu darei?, – Ar tai padėjo įveikti problemą?, – Ką dar galima daryti?
7.	Ieškodamas, kaip susidoroti su sudėtinga veikla, kliūtimi ar problema, samprotauja apie sprendimus, jų pasekmes, pasirenka tinkamiausią sprendimą iš kelių galimų. Tariasi su kitais, drauge ieško išeities, siūlo ir priima pagalbą.	Pažiūrėjus situaciją ar filmuką vaikai aptaria kas negerai joje, derasi, randa tinkamiausią išeitį, kad nepakenkti sau ir kitiems. Iškelia draugams ir sau probleminius klausimus, bando patys atsakyti, jei nežino, prašo išsiterpti pedagoga.

SVEIKATOS SAUGOJIMO KOMPETENCIJA

Kasdienio gyvenimo įgūdžiai

Vertybinė nuostata. Noriai ugdomi sveikam kasdieniam gyvenimui reikalingus įgūdžius.		
Esminis gebėjimas. Tvarkingai valgo, savarankiškai atlieka savitvarkos veiksmus: apsirengia ir nusirengia, naudojami tualetu, prausiasi, šukuojasi. Saugo savo sveikatą ir saugiai elgiasi aplinkoje.		
Žingsniai	Vaiko pasiekimai	Vaiko veiksmas
1.	Bando savarankiškai valgyti ir gerti iš puodelio	Žaisdamas mokosi laikyti šaukštelį, puodelį. Žaidžia žaidimą „Pamaitinkim lėlytę“
2.	Valgant pradeda naudotis stalo	Skatinamas bando valgyti pats, žaidžia

	įrankiais, savarankiškai valgo, pasako kas patinka, kas ne. Suaugusiojo padedamas susitvarko, naudojami tualetu, apsirengia ir nusirengia. Pats bando praustis, plauti rankas, nusišluosto veidą, rankas.	žaidimus apie valgymą. Žaidžia žaidimus su lėlėmis jas rengdamas, nurengdamas. Įgytus įgūdžius taiko siužetinėse situacijose.
3.	Savarankiškai valgo. Pats eina į tualetą. Su pagalba nusirengia ir apsirengia, bando praustis. Padeda į vietą vieną kitą daiktą.	Klausosi kūrinėlių apie rūbus, švarą. Tvarko žaislus. Žaidžia muzikinius žaidimus, imituojančius prausimąsi.
4.	Pasako kodėl reikia plautis rankas, vaisius ir daržoves. Padeda suaugusiam serviruoti stalus, po valgio sutvarkyti stalą. Valgo gana tvarkingai. Šiek tiek padedant rengiasi, apsiauna batus, dažniausiai pats naudojami tualetu, po jo susitvarko savarankiškai. Priminus čiaudėdamas ar kosėdamas prisidengia burną ir nosį. Pasako kas pavojinga – degtukai, vaistai, peilis.	Žaidžia vaidmeninius žaidimus „Svečiuose“, „Šeima“. Žaidžia loto, siužetinius žaidimus, klausosi skaitomų istorijų, vaidina. Klausosi pamokančių istorijų apie saugų elgesį, diskutuoja, aptaria, vertina. Dalyvauja sveikatos ugdymo akcijose, savaitėse, šventėse, pramogose, dienoje.
5.	Stalo įrankiais dažniausiai naudojami taisyklingai, tvarkingai valgo. Domisi koks maistas sveika, kas kenkia sveikatai. Serviuoja ir tvarko stalą pats ar priminus suaugusiam, jam padedant. Savarankiškai apsiauna ir nusiauna batus, rengiasi truputį padedant suaugusiajam. Priminus plauna rankas, veidą, nusišluosto. Pats arba priminus tvarko žaislus ir veiklos vietą. Ką nors veikdamas saugosi ir saugo kitus. Stengiasi sėdėti, stovėti, vaikščioti taisyklingai pats arba priminus.	Stebėdamas suaugusiuosius bando taisyklingai naudotis stalo įrankiais. Žino apie saldumynų žalą organizmui. Pats susitvarko daiktus. Dalyvauja sveikatinimo renginiuose.
6.	Valgo tvarkingai. Savarankiškai serviuoja ir tvarko stalą. Žino apie sveiką maistą. Suaugusiųjų padedamas pasirenka drabužius ir avalynę pagal orus. Savarankiškai apsirengia ir nusirengia, apsiauna batus. Dažniausiai savarankiškai tvarko žaislus ir veiklos vietą. Savarankiškai arba priminus laikosi grupės taisyklių, susitarimų. Žinos kas gali būti pavojinga artimoje aplinkoje, gatvėje. Žino kur kreiptis, ištikus pavojui, grupės draugui patekus bėdon. Priminus stengiasi vaikščioti, sėdėti ir stovėti taisyklingai.	Kalbasi, diskutuoja apie sveiką mitybą, kuria sveiko maisto piramidę. Klausosi skaitomų kūrinėlių, žiūri filmukus apie tai, kas sveika. Kalbasi su vaikais apie tai, kaip paprašyti pagalbos, kaip elgtis su nepažįstamais žmonėmis. Dalyvauja sveikatos ugdymo akcijose, savaitėse, šventėse, pramogose, dienoje. Apsilanko gaisrinėje, policijoje, autoservise ar pan.
7.	Taisyklingai naudojami peiliu. Valgydamas laiko šakutę kairiaja, peilį – dešiniąja ranka, šaukštą ir šaukštelį	Patys vaikai pasakoja situacijas pagal paveikslėlius, aptaria kas gerai, o ką galima taisyti, kaip pasielgti vienoje ar

	tarp pirštų. Savarankiškai ar priminus laikosi susitartų saugaus elgesio, eismo taisyklių. Savarankiškai laikosi asmens higienos.	kitoje situacijoje. Žaidžia žaidimus apie gatvę, eismą. Kuria taisyklių knygeles.
--	--	--

Fizinis aktyvumas

Vertybinė nuostata. Noriai, džiaugsmingai juda, mėgsta judrią veiklą ir žaidimus.		
Esminis gebėjimas. Eina, bėga, šliaužia, ropoja, lipa šokinėja koordinuotai, išlaikydamas pusiausvyrą, spontaniškai ir tikslingai atlieka veiksmus, kuriems būtina akių – rankos koordinacija bei išlavėjusi smulkioji motorika.		
Žingsniai	Vaiko pasiekimai	Vaiko veikseną
1.	Sėdi, šliaužia, ropoja pirmyn ir atgal, išlaiko pusiausvyrą. Tikslingai siekia daikto, dviem pirštais – nykščiu ir smiliumi – suima smulkų daiktą, perima daiktus iš vienos rankos į kitą.	Šliaužia pagal riedančius ir prisukamus žaislus. Žaidžia įvairaus dydžio kamuoliukais, balionais.
2.	Savarankiškai atsistoja, stovi, atsitūpia, pasilenkia, eina į priekį, šoną ir atgal. Lipa laiptais pristatomuoju žingsniu, bėga tiesiomis kojomis. Atsisėdęs ant riedančio žaislo stumiasi kojomis, pralenda per kliūtis keturpėščia. Ridena, meta, gauda kamuolį.	Vežioja, stumdo, tempia, bėgioja su balionais, vėjo malūnėliais. Imituoja įvairius gyvūnų judesius (meška, kiškutis, paukštelis...)
3.	Pastovi ant vienos kojos, apeina arba peržengia kliūtis, bėga keisdamas kryptį, greitį. Lipa ir nulipa laiptais pakaitiniu žingsniu laikydamasis turėklų ar suaugusiojo rankos. Spiria kamuolį, abiem kojomis pašoka nuo žemės, nušoka nuo laiptelio. Derina akies – rankos, abiejų rankų, rankų ir kojų judesius.	Imituoja šuoliuojančius gyvūnus. Laipioja kopėtėlėmis siekiant tikslo – nukabinti, pasiekti žaislą. Žaidžia su kamuoliu – ridena, spardo, gauda. Žaidžia žaidimus kartu su kitais vaikais. Veria karolius iš makaronų, sagų
4.	Stovėdamas pasistiebia, atsistoja ant kulnų, stovėdamas ir sėdėdamas atlieka įvairius judesius kojomis ir rankomis. Eina ant pirštų galų, gimnastikos suoločiu. Lipa laiptais žemyn ir aukštyn nesilaikydamas už turėklų. Šokinėja abiem ir ant vienos kojos, nušoka nuo paaukštinimo. Mina ir vairuoja triratuką. Pieštuką laiko tarp nykščio ir kitų pirštų, tiksliau atlieka judesius	Žaidžia žaidimus, vaikščioja pasistiebę ant pirštų galų, ant kulnų. Važinėja dviratukais, paspirtukais. Žaidžia su miltų tešla, išmoksta atgnybti, minkyti tešlą, pvz. „Kepyklėlė“ Žaidžia pirštukų žaidimus. Mokosi su pincetais paimti pupą, atskirti krūveles: pupos – žirniai.

	<p>plaštaka ir pirštais (atgnybia, suspaudžia dviem pirštais, kočioja tarp delnų) bei ranka (plasnoja, mojuoja). Ištiestomis rankomis pagauna didelį kamuolį. Tiksliau atlieka judesius.</p>	
5.	<p>Eina pakaitiniu ir pristatomu žingsniu, aukštai keldamas kelius, atlikdamas judesius rankomis, judėdamas vingiais.</p> <p>Bėgioja vingiais, greitėdamas ir lėtėdamas, bėga ant pirštų galų.</p> <p>Šokinėja abiem kojomis vietoje ir judėdamas pirmyn, ant vienos kojos, šokinėja per virvutę.</p> <p>Laipioja lauko įrengimais.</p> <p>Pieštuką ir žirkles laiko beveik taisyklingai. Veria ant virvelės smulkius daiktus, sega sagas.</p> <p>Įsisupa ir supasi ant sūpynėmis.</p> <p>Meta kamuolį iš įvairių padėčių.</p>	<p>Atlika ritmo pratimus, naudoja įvairias priemones: kamuolius, kaspinus, skareles.</p> <p>Organizuoja įvairias linksmašias estafetes, šuolių žaidimus.</p> <p>Šokinėja per šokdynę, lanką, kliūtis.</p> <p>Atlieka sudėtingesnes užduotis: apveda stiklinę, lėkštutę, puodelį.</p> <p>Verčia sagas, karoliukus, rutuliukus ant siūlo, sega skalbinių segtukus dviem pirštais ant virvelės.</p>
6.	<p>Eina ratu, poroje, prasilenkdamas, gyvatėle, atbulomis.</p> <p>Ištvermingas, bėga pristatomu ir pakaitiniu žingsniu, bėga suoleliu, aukštai keldamas kelius.</p> <p>Šokinėja ant vienos kojos judėdamas pirmyn, šoka į tolį, aukštį.</p> <p>Važiuoja dviračiu.</p> <p>Rankos ir pirštų judesius atlieka tiksliau, kruopščiau.</p> <p>Tiksliau valdo pieštuką ir žirkles (piešdamas, kirpdamas).</p> <p>Žaidžia komandomis, derina veiksmus.</p>	<p>Dalyvauja estafetėse, moka judėti poroje, ratu, gyvatėle.</p> <p>Organizuoja sportinius žaidimus, kur gali varžytis tarpusavyje.</p> <p>Siuvinėja, veria siūlą į adatą, bado įvairius ornamentus ant kartono.</p>
7.	<p>Meta kamuolį į krepšį.</p> <p>Bėgdamas atlieka daugiau judesių.</p> <p>Bėgdamas ir eidamas išlaiko saugų atstumą tarp vaikų.</p> <p>Žirkles ir pieštuką laiko taisyklingai, kerpa gan tiksliai.</p>	<p>Žaidžia komandinius ir judriuosius žaidimus.</p> <p>Užlipa ant bet kokio paaukštinimo ir nušoks nuo jo.</p> <p>Atsisega ir užsisega sagas, užsiriša batus.</p> <p>Kerpa žirklemis ovalias ir kampuotas formas.</p>

KOMUNIKAVIMO KOMPETENCIJA

Sakytinė kalba

Vertybinė nuostata. Nusiteikęs išklausyti kitą ir išreikšti save bei savo patirtį kalba.

Esminis gebėjimas. Klausosi ir supranta kitų kalbėjimą, kalba su suaugusiaisiais ir vaikais, natūraliai, laisvai išreikšdamas savo išgyvenimus, patirtį, mintis, intuityviai junta kalbos grožį.

Žingsniai

Vaiko pasiekimai

Vaiko veiksmas

Klausymas		
1.	<p>Įdėmiai klausosi suaugusiojo. Supranta kalbančiojo klausimus ir prašymus.</p> <p>Supranta savo ir artimųjų vardus, artimiausios aplinkos daiktų ir reiškinių pavadinimus.</p> <p>Geba veiksmis atsakyti į klausimą. Komunikavimui vartoja įvairius garsus, judesius, trumpus žodelius: čiauška, mėgdžioja, kartoja.</p>	<p>Vaikas kalba apie tai, ką daro (rengiasi, valgo, žaidžia..). Vaikas įsimena grupės žaislų, daiktų pavadinimus. Vaikas sako trumpus eilėraštkus: pvz., „Virė virė košę“...</p>
2.	<p>Kalba, mimika, gestais reaguoja į kalbėjimą.</p> <p>Supranta trumpus tekstus (žaidinimus, eilėraštkus, pasakas, pasakojimus).</p> <p>Išklauso ir supranta du vienas po kito išsakomus prašymus, kvietimus.</p>	<p>Vaikas įvardija kūno dalis, aplinkoje esančius daiktus ir žaislus. Daug klausinėja: „Kas čia?“.</p> <p>Bando deklamuoti, pasakoti trumpus tekstus.</p>
3.	<p>Klausosi skaitomų ir pasakojamų kūrinių, naujų žodžių.</p> <p>Supranta ir reaguoja į kelis prašymus, siūlymus, patarimus.</p>	<p>Vaikas susipažįsta su naujais žodžiais, nusakančiais artimiausią aplinką.</p> <p>Mokosi suprasti suaugusiojo prašymus.</p>
4.	<p>Klausosi pokalbių, sekamų, pasakojamų, skaitomų, deklamuojamų kūrinių.</p> <p>Pradedą išklaudyti, suprasti ir reaguoti į tai, ką jam sako suaugusysis ar vaikas.</p>	<p>Ilgesniam laikui sutelkia dėmesį, klausosi įvairių kūrinių, atsako į auklėtojos klausimus</p>
5.	<p>Klausosi įvairaus turinio tekstų (grožinių, publicistinių, enciklopedinių, informacinių) gyvai, įrašų.</p> <p>Supranta sudėtingesnio turinio tekstus.</p>	<p>Varto „skaito“ įvairių žanrų tekstus (pasakų knygeles, skelbimus, įvairias enciklopedijas, žinytus)</p>
6.	<p>Klausosi draugų ir savo kalbos įrašų, įvairių tekstų, mįslių, erzinimų, pajuokavimų.</p> <p>Supranta knygelės, pasakojimo, pokalbio turinį, įvykių eigą.</p> <p>Supranta pajuokavimus, dviprasmybes, frazeologizmus, perkeltinę žodžių prasmę.</p>	<p>Žaidžia žaidimus, susijusius su pasakojimo tekstu, jį iliustruoja, inscenizuoja. Pasako, kuria mįsles, erzinimus, pajuokavimus.</p> <p>Atpasakoja pokalbių, įvykių turinį, eigą.</p>
7.	<p>Klausosi ir supranta humorą, fantazijas, palyginimus, žodžių daugiareikšmiškumą.</p> <p>Supranta, kad kūrinys turi pradžia, pabaigą, vidurį, kad jame veikia skirtingi veikėjai.</p>	<p>Kuria pasakas, pasakojimus, nurodo kūrinio pradžia, vidurį, pabaigą, išskiria veikėjus.</p>

Žingsniai	Vaiko pasiekimai	Vaiko veikiena
Kalbėjimas		

1.	Komunikavimui vartoja įvairius garsus, judesius, trumpus žodelius: čiauška, mėgdžioja, kartoja.	Mėgdžioja, suaugusiojo tariamus, garsus ir žodžius.
2.	Kalba dviejų trijų žodžių sakiniiais. Kartoja girdėtus trumpus kūrinėlius.	Vaikas pradeda kartoti dainelių, eilėraščių, žaidimų, pasakėlių tekstų garsus, žodžius, frazes, juos papildo kūno kalba.
3.	3.4 žodžių sakiniiais kalba, klausinėja. Vienu, keliais žodžiais atsako į klausimus. Sako „ačiū“, „prašau“. Kartu su suaugusiuoju deklamuoja eilėraščių, užbaigia žinomas pasakas.	Vaikas pradeda pasakoti apie save, savo norus, rūpesčius, šeimos narius. Pradeda vartoti mandagumo žodelius. Kartoja girdėtus eilėraščių, dainuoja daineles.
4.	Kalba, žaidžia garsais ir žodžiais, kuria naujus žodžius. Kalbėdamas vartoja taisyklingus sakinius. Taisyklingai taria daugumą žodžių garsų. Deklamuoja eilėraščius, atkartoja pasakas, pridėdamas savo žodžių, pasakojimą palydėdamas gestais ir mimika.	Vaikas kalba apie dabartinę ir buvusią veiklą, esamus ir buvusius išgyvenimus, vartoja naujus žodžius. Deklamuoja ilgesnius eilėraščių, seka pasakas, pasakoja pasakojimus parinkdamas atitinkamą balso intonaciją.
5.	Kalba, pasakoja apie tai, kas buvo nutikę, tai siedamas su žmonėmis, tautos gyvenimu, gamtos reiškiniiais. Laisvai kalba sudėtiniais sakiniiais, vartoja daugumą kalbos dalių (daiktavardžius, veiksmažodžius, būdvardžius,rieveiksmius...) Seka girdėtas ir savo sukurtas pasakas, kuria istorijas, eilėraščių, inscenizuoja.	Vaikas kalbėdamas, pasakodamas užduoda atvirus klausimus. Žaidžia žodžiais, juos trumpina, įvairiai jungia. Išgirdęs žinomą kūrinėlį, pasako nutylėtą frazę ar žodį. Pasakoja apie animacinius filmus, televizijos laidas, žaistus kompiuterinius žaidimus.
6.	Kalba natūraliai, išsakydamas savo patirtį, norus, svajones, vartoja mandagumo bei vaizdingus žodžius, technologinius terminus (mikrofonas, klaviatūra..) Kalba taisyklingais sudėtingais sakiniiais, vartoja pagrindines kalbos dalis. Išgirsta pirmą, paskutinį ir žodžio viduryje esančius garsus. Kuria ir pasakoja įvairius tekstus, mįsles, humoristines istorijas, žaidžia prasmingais ir beprasmyiais žodžiais. Keičia balso stiprumą, kalbėjimo tempą, intonacijas..	Pasakoja apie įdomius daiktus, poelgius, reiškinius, nutikimus. Žaidžia įvairių garsų keitimo žodžiuose žaidimus, dainuoja ritmines daineles, ieško aplinkoje daiktų, kurių pavadinimas prasideda arba baigiasi nurodytu garsu.
7.	Kalba, pasakoja apie tai, kas patirta įvykių eilės seka. Taisyklingai vartoja įvairias konstruojamų ir klausiamųjų sakinių	Vaikas kuria pasakojimus apie fantastinius nuotykius, personažus, vartoja išgalvotus žodžius. Kalbasi su bendraamžiais, dalijasi

	<p>formas (kada, kur, kaip..) Išgirsta visus garsus žodyje ir pasako juos eilės tvarka. Atpasakodamas kūrinį vartoja įprastus kūrinio pradžiai ar pabaigai posakius. Žaidžia kalba – ritmais, rimais, kuria naujus žodžius.</p>	<p>savo patirtimi, įspūdžiais. Žaidžia, sugalvoja įvairius žodžių žaidimus.</p>
--	---	---

Rašytinė kalba

<p>Vertybinė nuostata. Domisi rašytiniais ženklais, simboliais, skaitomu tekstu.</p> <p>Esminis gebėjimas. Atpažįsta ir rašinėja raides, žodžius bei kitokius simbolius, pradeda skaitinėti.</p>		
Žingsniai	Vaiko pasiekimai	Vaiko veiksmas
1.	<p>Skaitymas Varto knygeles, žiūrinėja paveikslėlius. Rašymas Domisi rašymo priemonėmis, brauko jomis įvairias linijas.</p>	<p>Manipuliuoja įvairaus formato, įvairios medžiagos žaislinėmis paveikslėlių knygelėmis. Manipuliuodamas žaislinėmis knygelėmis, rodo teigiamas emocijas. Domisi įvairiais rašikliais ir kitais jam naujais daiktais.</p>
2.	<p>Skaitymas Piršteliu parodo paveikslėlius, reaguoja į knygelės skaitymą. Domisi aplinkoje esančiais simboliais, raidėmis, žodžiais. Rašymas Rašymo priemonėmis spontaniškai brauko popieriaus lape.</p>	<p>Stebi aplinkoje parašytas raides, simbolius, užduoda klausimus stengdamasis išsiaiškinti kas tai. Vartydamas knygeles pasako ką mato: šuniukas – au au, katinėlis – miau miau ir pan. Bando popieriaus lape braižyti atlikdamas spontaniškus rašymo judesius.</p>
3.	<p>Skaitymas Varto knygeles, prašo kad paskaitytų. Sieja paveikslėlius su juose vaizduojamais konkrečiais daiktais, juos pavadina. Pradeda pažinti aplinkoje esančius simbolius Rašymas Kraigloja vertikalias ir horizontalias linijas.</p>	<p>Primygtinai reikalauja, kad patinkančios knygelės būtų skaitomos po kelis kartus, nekeičiant teksto. Skiria grupėje esančius simbolinius ženklus. Popieriaus lape keverzoja piešinius.</p>
4.	<p>Skaitymas Domisi skaitymu, „skaito“ knygelės paveikslėlius, įvardija objektų ir veikėjų bruožus, veiksmus. Atkreipia dėmesį į raides, simbolius aplinkoje, pradeda jais manipuliuoti įvairioje veikloje. Rašymas</p>	<p>Prašo pedagogo paskaityti mėgstamus kūrinius, kartoja posakius. Bando parašyti raidžių elementus, jais išmargina visą lapą. Žaisdamas atpažįsta raides pradeda jas sieti su garsais. Atpažįsta keletą raidžių.</p>

	<p>Keverzonėse ir piešiniuose pasirodo realių raidžių elementai ir raidės.</p>	<p>Vedžioja pirštu skaitoma knyga. Žaisdamas vaidmeninius žaidimus imituoja rašymą: rašo receptą, baudos kvitą, ar kt. Stebi, kaip rašo kiti, bando rašyti pats – keverzoja. Naudojasi iliustracijomis bandydamas nuspėti kas bus toliau. Kartoja žodžius ir veiksmus pavaizduotus knygoje.</p>
5.	<p>Skaitymas Domisi abėcėlės raidėmis, supranta, kad raidės turi savo pavadinimą ir specifinę grafinę raišką. Supranta aplinkoje matomų kai kurių spausdintų žodžių prasmę.</p> <p>Rašymas Kopijuoja raides, paprastus žodžius, elementarius sakinius. Braižo ir aiškina planus, schemas, grafikus. Bando rašyti raides, pradėdamas savo vardo raidėmis.</p>	<p>Pastebi žodžius prasidedančius ta pačia raide. Pastebi ir įvardija artimiausioje aplinkoje esančius užrašus. Naudoja magnetines, popierines, plastikines raides ir žino jų pavadinimus. Stengiasi užrašyti, nukopijuoti savo vardą ant piešinių, darbelių. Kuria iliustracijas, knygeles, planus, reklamas. Bando atkartoti tautodailės elementus kūrybiniuose darbuose. Paaškina spaudinių funkcijas: kalendorius, valgiaraštis, reklama, bukletas ir kt. Atsakinėja į klausimus prieš, per ir po skaitomo teksto. Išklausęs kūrinio palygina savo jausmus su veikėjo jausmais.</p>
6.	<p>Skaitymas Domisi rašytiniu tekstu, bando jį suprasti. Supranta, kad garsas siejamas su raide, o raidės sudaro žodį. Žino keliolika abėcėlės raidžių Pradeda skirti žodžius sudarančius garsus, skiemenis.</p> <p>Rašymas Spausdintomis raidėmis rašo savo vardą. Kopijuoja aplinkoje matomus žodžius.</p>	<p>Varto knygeles, ieško ir susiranda reikiamos informacijos, kuria savas istorijas. Bando įsiminti parašytus žodžius, pasakoja pagal paveikslėlius. Perpasakoja grožinės literatūros kūrinius įtraukdamas daug naujų detalių, išlaiko ryšius tarp atskirų teksto dalių. Stengiasi savo mintis, patirtį išreikšti ženklais, raidėmis, judesiu. Žaisdamas kopijuoja užrašus iš žurnalų, knygų, reklaminių bukletų. Kuria knygeles, leidžia sienlaikraščius, rengia kvietimus ir kt. Eksperimentuoja su įvairiomis rašymo priemonėmis.</p>
7.	<p>Skaitymas Gerbia ir tausoja knygas. Atpažįsta ir pavadina įvairiu šriftu parašytas raides, kelis skiriamuosius</p>	<p>Atsiranda pagarba knygoms; atpažįsta kelis skiriamuosius ženklus; skaitydamas knygos siužetą, praplečia savo išgalvotais veikėjais,</p>

	<p>ženklus. Imituodamas skaitymą, pagal knygos iliustracijas kuria pasakojimą, panašų į girdėtą skaitant, kuria savo pasakojimą, susijusį su patirtimi, fantazuoja. Bando perskaityti trumpus, jam reikšmingus žodžius</p> <p>Rašymas Piešiniu, rašinėjimais, raidėmis atvaizduoja savo patirtį, išgyvenimus, norus. Piešiniuose, po darbėliais, įvairiuose laiškeliuose, pranešimuose ar kvietimuose rašo atskiras raides, savo vardą, elementarius žodelius.</p>	<p>jų poelgiais; piešiniais, rašinėjimais bei raidėmis perteikia savo patirtį, nepaisydamas darybos \ išdėstymo taisyklių.</p>
--	---	--

PAŽINIMO KOMPETENCIJA

Aplinkos pažinimas

<p>Vertybė nuostata. Nori pažinti bei suprasti save ir aplinkinį pasaulį, džiaugiasi sužinojęs ką nors nauja.</p>		
<p>Esminis gebėjimas. Įvardija ir bando paaiškinti socialinius bei gamtos reiškinius, apibūdinti save, savo gyvenamąją vietą, šeimą, kaimynus, gyvosios ir negyvosios gamtos objektus, domisi technika ir noriai mokosi ja naudotis.</p>		
Žingsniai	Vaiko pasiekimai	Vaiko veiksmas
1.	Domisi aplinka, reaguoja į daiktus veidus, kvapus garsus, skonius. Atpažįsta artimus žmones, daiktus, žaislus	Susipažįsta su darželio bei grupės aplinka, žaidžia su ryškiomis spalvomis, atpažįsta simbolius.
2.	Stebi ir atpažįsta aplinką, pažįsta kai kuriuos gyvūnus, žmones, žino kai kurių daiktų paskirtį	Žaidžia didaktinius (kas namelyje gyvena?, atspėk, kieno nosinytė, su kuo valgome sriubą, šukuojame galvą). Dalyvauja prižiūrint tam tikrus augalus.
3.	Atpažįsta vis daugiau sodo ir daržo augalų, juos prižiūri, skiria atskirus gamtos reiškinius, pasako savo ir šeimos narių vardus	Stebi augalus ir gyvūnus esančius grupėje, prižiūri kambarines gėles, jas laisto. Maitina gyvūnelius (šuniuką, katinėlį ir t.t.). Stebi orų kalendorių. Pasako savo ir šeimos narių vardus.
4.	Atpažįsta gyvenamą vietą, pastebi pasikeitimus aplinkoje ir gamtoje. Atpažįsta dažniausiai sutinkamus gyvūnus, gėles, daržoves, grybus. Skiria gamtos reiškinius.	Išvyka į parduotuvę. Pasako kur gyvena, nurodo miestą, gatvę. Žaidžia su miško medžių, krūmų, gėlių, grybų loto. Piešia, kaip sninga, lyja, pusto. Tyrinėja daiktus, stebi žvaigždėtą dangų.
5.	Pokalbiai apie savo šeimą, tradicijas. Savarankiškai orientuojasi aplinkoje, atsiranda buitės prietaisų, skaitmeninių technologijų	Varto knygeles, šeimos albumus. Stebi ir pavadina augalus ir gyvūnus, juos prižiūri. Renka gamtinę medžiagą. Stebi plakatus

	panaudojimo galimybės. Įvardija naminius ir laukinius gyvūnus, skiria vaisius, daržoves, uogas. Domisi dangaus kūnais.	apie elektros prietaisus, žino apie tykančius pavojus. Stebi dienos orus, metų laiką ir gamtos pokyčius.
6.	Visiškai apibudina gyvenamą vietą, įvardija tėvų darbovietę, pasakoja apie tradicines šventes, pastebi skirtumus tarp gyvūnų ir augalų. Moka prižiūrėti kambarinius augalus, daržoves, stebi jų augimą.	Papasakoja kokioje šalyje, mieste, gatvėje, bute gyvena. Žino kaip švenčiamos tradicinės šventės. Purena, stebi, kaip auga augalai, laisto, ravi, ragauja užaugintas daržoves.
7.	Nusako augmenijos ir gyvūnijos būdingiausias bruožus, atpažįsta kelis valgomus grybus, paaiškina, kaip reikia prižiūrėti kambarinius ir daržo augalus. Nusako ,kaip gaminama duona. Nusako ,kaip skiriasi orai pas mus ir kitose pasaulio šalyse. Tvarkingai ir saugiai elgiasi gamtoje. Domisi žmonių gyvenimo būdu. Domisi savo gimtinės istorija, visuomenės gyvenimu. Tvarkingai ir saugiai dalyvauti išvykose.	Skirsto augalus ir gyvūnus, pagal požymius: kūno dangą, snapą, lapų, žiedų kamieno formą. Daigina sėklas, išardo nereikalingus daiktus. Tyrinėja Lietuvos žemėlapi, gaublį. Rūšiuoja šiukšles. Supažįsta su senoviniais pastatais, etnografinėmis sodybomis, grožisi tautodailės ornamentais, puoštais buities daiktais, drabužiais, audiniais.

Skaičiavimas ir matavimas

Vertybinių nuostata. Nusiteikęs pažinti pasaulį skaičiuodamas ir matuodamas.

Esminis gebėjimas. Geba skaičiuoti daiktus, palyginti daiktų grupes pagal kiekį, naudoti skaitmenis, apibūdinti daikto vietą eilėje, sudaryti sekas. Geba grupuoti daiktus pagal spalvą, formą, dydį, jaučia dydžių skirtumus, daikto vietą ir padėtį erdvėje. Supranta ir vartoja žodžius, kuriais apibūdinamas atstumas, ilgis, masė, tūris, laikas. Pradedą suvokti laiko tėkmę ir trukmę.

Žingsniai	Vaiko pasiekimai	Vaiko veiksmas
1.	Skaičiavimas Gestais, mimika parodo, jog suvokia, ką reiškia yra-nėra. Matavimas Susidomi, atkreipia dėmesį į judančius, artėjančius daiktus, kartoja matytus veiksmus su daiktais.	Žaidžia „Slėpynes“ su daiktais.
2.	Skaičiavimas Supranta, ką reiškia vienas, dar vienas, daug. Matavimas Žaisdamas stengiasi rasti, atpažinti matytą daiktą, supranta žodžius – didelis, aukštai, žemai.	Klausosi skaitomų kūrinėlių, žaidžia žaidimus kur skaičiuojama. Kartu su suaugusiu varto knygeles, ardo, surenka žaislo dalis.
3.	Skaičiavimas Skiria žodžius: mažai, daug. Geba išrikiuoti daiktus į vieną eilę. Matavimas	Ima, dalina daiktus pagal nurodymus. Vaidina, žaidžia teatrinius žaidimus, kur kas nors daroma paeiliui

	Tapatina daiktus pagal formą, dydį, spalvą. Pradedama vartoti daiktų palyginimo žodžius.	(„Ropė“). Eksperimentuoja su įvairių dydžių kaladėlėmis.
4.	Skaičiavimas Pradedama skaičiuoti daiktus, grupes, lygina. Pradedama vartoti kelintinius skaitvardžius. Matavimas Atpažįsta kvadrato, skritulio formas. Lygina daiktus, pradeda skirti kairę, dešinę. Žino metų laikus, paros dalis.	Žaidžia domino, kitus žaidimus, kuriuose reikia skaičiuoti iki 3, apibendrinti – kiek? Žaidžia, eksperimentuoja su daiktais, geometrinėmis figūromis, lego, dėlioja dėliones.
5.	Skaičiavimas Supranta, kad daiktų skaičius nepriklauso nuo jų formos, spalvos. Pastebi daiktų seką, gali ją pratęsti. Skiria kelintinius skaitvardžius. Matavimas Skiria stačiakampę, trikampę formas. Matuoja sąlyginiu matu, vartoja žodžius: aukštesnis, žemesnis ir pan. Supranta, kad knygos skaitomos iš kairės į dešinę. Pradedama suvokti praeitį ir dabartį.	Vaikai žaisdami stalo žaidimus įvardija kiek, ką darys, kur dės...Žaidžia žaidimus su skaičiavimu. Kuria, spalvina, aplikuoja iš įvairių formų daiktus, žaislus. „Rašo“ laiškus.
6.	Skaičiavimas Siejama daiktų skaičių su skaitmeniu, skaičiuoja iki 10. Atpažįsta ir gali pratęsti seką su 2-3 elementais. Matavimas Skiria skritulį-rutulį, kvadratą-kubą. Rūšiuoja daiktus pagal kelis požymius. Matuoja sąlyginiu matu. Apibūdina daiktų vietą. Žino, kad esama gamtoje pasikartojančių ciklų.	Žaidžia mąstymo reikalaujančius žaidimus. Žaisdamas randa aplinkoje žinomas formas, eksperimentuoja su įvairiomis talpomis, vartoja žodžius, reiškiančius daiktų dydžių santykius
7.	Skaičiavimas Pradedama suvokti skaičių sandarą, veiksmus. Dėlioja daiktus pagal tą patį požymį (spalvos intensyvumą ir pan.) Matavimas Skiria plokštumos figūras. Pradedama suvokti priešybės sąvokas	Dalindamas daiktus, vartoja žodžius: pridėti, atimti, kiek bus, kiek yra, žaidžia linksmus uždavinius. Žaisdamas vartoja priešybes reiškiančius žodžius.

Tyrinėjimas

Vertybinių nuostatų. Smalsus, domisi viskuo, kas vyksta aplinkui, noriai stebi, bando, samprotauja.

Esminis gebėjimas. Aktyviai tyrinėja save, socialinę, kultūrinę ir gamtinę aplinką, įvaldo

tyrinėjimo būdus (stebėjimą, bandymą, klausinėjimą), mąsto ir samprotauja apie tai, ką pastebėjo, atrado, pajuto, patyrė.		
Žingsniai	Vaiko pasiekimai	Vaiko veikseną
1.	Reaguoja į tai, kas vyksta aplinkui, bando dalyvauti (judesiu, garsu)	Liečia įvairius paviršius (kailis, šveistukai, porolonas...), tyrinėja daiktus ant šviesos stalo
2.	Tyrinėja supančią gamtinę ir daiktinę aplinką visais pojūčiais. Mėgsta žaisti slėpynių. Patikusį veiksmą prašo pakartoti daug kartų.	Žaidžia su smėliu ir vandeniu. Klausosi tos pačios pasakos, žiūrinėja tas pačias knygos paveikslėlius.
3.	Atsargiai elgiasi su nepažįstamais daiktais ir medžiagomis, tačiau rodo susidomėjimą, bando aiškintis kas tai yra	Lipdo iš sūrios keramikos blynukus, juos bado pagaliuku. Šiaudeliu pučia muiliną vandenį.
4.	Pats pasirenka žaidimui ar kitai veiklai reikalingus daiktus ir medžiagas, paaiškina kodėl pasirinko. Žaisdamas tyrinėja, išbando daiktus ir medžiagas.	Eksperimentuoja su įvairaus dydžio akmenukais, pupomis, kaštonais, gilėmis berdamas į įvairaus dydžio indus su vandeniu ir be vandens
5.	Domisi medžiagomis, iš kurių padaryti daiktai, ir jų savybėmis. Paaiškina, kad su nežinomais daiktais ir medžiagomis reikia elgtis atsargiai.	Konstruoja, stato statinius iš plastikinių, medinių, poroloninių detalių. Žiūrinėja plakatus „sauga“, aiškinasi daiktų paskirtis.
6.	Domisi aplinka, mėgsta stebėti, kaip auga augalai, kaip elgiasi gyvūnai, atlieka paprastus bandymus, tyrinėja, iš kokių medžiagų padaryti daiktai. Domisi, kaip seniau gyveno žmonės, kaip gyvena kitose šalyse. Aktyviai tyrinėdami aplinką demonstruoja vis didėjančią kūno kontrolę, savo galimybėms išplėsti pasitelkia kitas priemones. Aptaria nesudėtingų stebėjimų, bandymų planus, numato rezultata, mokosi pavaizduoti juos lentelėse, pristato savo tyrinėjimus. Lygina daiktus, medžiagas, atsižvelgdamas į savybes, juos grupuoja.	Pasodina augalus, stebi jų augimo procesą, mokosi fiksuoti pastebėjimus lentelėse. Piešia, konstruoja įsivaizduojamus daiktus. Žiūri vaizdinę medžiagą apie kitų šalių žmones. Tyrinėja aplinką su lupomis, mikroskopu, pincetais. Dalyvauja projektinėje veikloje. Pildo stebėjimų diagramas, lenteles, aptaria gautus rezultatus.
7.	Siūlo idėjas, ką norėtų tyrinėti, išbandyti, pasirenka tai, kas labiausiai domina. Suaugusiojo padedamas atlieka paprastus artimiausios aplinkos, žmonių gyvenimo, kūrybos tyrinėjimus. Tyrinėdamas naudoja skaitmenines technologijas.	Varto pažintinio turinio knygas, reiškia pageidavimus ką norėtų išbandyti. Su suaugusiųjų pagalba pasiruošia įvairias priemones tyrinėjimams. Pastebi kitų netinkamai atliekamų veiksmus, pasako apie tai garsiai.

	<p>Samprotauja apie pastebėtas aplinkos objektų savybes, požymius, palygina, vertina.</p> <p>Stebėdamas ar vykdydamas bandymą stengiasi viską atlikti tvarkingai, laikosi sutartų taisyklių, suvokia saugumo svarbą.</p>	
--	--	--

Mokėjimas mokytis

<p>Vertybinė nuostata. Noriai mokosi, džiaugiasi tuo, ką išmoko.</p>		
<p>Esminis gebėjimas. Mokosi žaisdamas, stebėdamas kitus vaikus ir suaugusiuosius, klausinėdamas, ieškodamas informacijos, išbandydamas, sprenddamas problemas, kurdamas, įvaldo kai kuriuos mokymosi būdus, pradeda suprasti mokymosi procesą.</p>		
Žingsniai	Vaiko pasiekimai	Vaiko veiksmas
1.	<p>Reaguoja į kalbinimą, mimiką, žaislus, daiktus.</p> <p>Pradeda tyrinėti žaislus ir daiktus visais pojūčiais.</p>	<p>Sutelkia dėmesį į žaislus, daiktus, žmones savo reakciją parodo judesiais, mimika, garsais.</p> <p>Stebi ir kartoja garsus, judesius.</p> <p>Tyrinėja žaislus: ima, meta, perima iš rankos į ranką, deda į burną.</p>
2.	<p>Aktyviai domisi aplinkos daiktais, siekia juos išbandyti.</p> <p>Patraukia, pastumia, įdeda ir kitaip manipuliuoja daiktais, kartoja pavykusį veiksmą.</p>	<p>Keletą kartų iš eilės klausosi sekamos pasakos, dainos, ir pan.</p> <p>Spontaniškai judėdamas nori pasiekti tikslą, tai daro sutelkęs dėmesį.</p> <p>Mėgdžioja matomus vyresnių veiksmus. Klausia: „Kas čia?“, „Kur?“ ir pan.</p>
3.	<p>Klausia, kaip kas nors vyksta, kaip veikia, atidžiai stebi, bando.</p> <p>Veikia tikėdamasis tam tikro tikslo, džiaugiasi to ką išmoko.</p>	<p>Žaisdamas su žaislais daug kartų kartoja veiksmus, tyrinėja juos jeigu nepavyksta pasiekti rezultato.</p> <p>Džiaugiasi to ką išmoko.</p> <p>Daug klausinėja apie tai kaip veikia, kas nors vyksta, atidžiai stebi.</p> <p>Žaidžia nesudėtingus siužetus su žaislais, kviečia aplinkinius žaisti kartu. Noriai dalyvauja suaugusiųjų veikloje, padeda nesudėtinguose ruošos darbuose.</p> <p>Pokalbiuose su vaikais ir suaugusiais pradeda girtis: nušokau nuo laiptelio, graži mano suknelė ir t.t</p>
4.	<p>Mėgsta kūrybiškai žaisti, veikti, siūlo žaidimo idėjas, imasi iniciatyvos joms įgyvendinti, pastebi ir komentuoja padarinius.</p> <p>Pasako ką veikė ir ką išmoko.</p>	<p>Dėlioja dėliones, stato namus, bokštus, konstruoja, išardo, sugriauna ir stebi, kas atsitinka. Stebi kaip tai daro kiti, pats bando pakartoti.</p> <p>Tėveliams gali papasakoti ką šiandien veikė su draugais, auklėtoja, muzikos mokytoja.</p>
5.	<p>Drąsiai spėja, bando, klysta ir taiso klaidas, klauso, ką sako kiti,</p>	<p>Įsitraukia į mokymąsi žaisdami, konstruodami, piešdami, pildydami,</p>

	<p>pasitikslinka. Aptaria padarytus darbus, planuoja, ką darys toliau, spėlioja, kas atsitiks, jeigu...</p>	<p>grupuodami daiktus. Kalba ir bando paaiškinti, kas atsitiks jeigu jis pasirinktų vienokią ar kitokią veiklą, ką nori padaryti, ką padarė, ką darys.</p>
6.	<p>Laiko save tikru atradėju, mokiniu, žino ką nori išmokyti, ką daryti, kad išmokyti. Drąsiai ieško atsakymų į klausimus, rodo iniciatyvą iškeliant ir sprendžiant problemas.</p>	<p>Pokalbiuose draugams ar suaugusiajam pasako, ko nori išmokyti. Klausinėja kas, kaip, kodėl vyksta, pats savarankiškai bando ieškoti atsakymų. Užduoda daug klausimų suaugusiems, kas, kaip, kodėl vyksta, pats bando rasti atsakymus į užduotus klausimus. Atlikdamas pasirinktus darbelius pradeda naudotis instrukcijomis, pavyzdžiais, įvairiais paveikslėliais.</p>
7.	<p>Samprotauja apie mokymąsi mokykloje, išsako savo požiūrį į mokymąsi, jo prasmę. Kelia nesudėtingus mokymosi tikslus ir numato, kaip jų sieks, samprotauja apie tai, kaip pavyko. Kalba apie tai, kad daug sužinoti ir daug ko išmokyti apie žmones, daiktus, gamtą galima klausinėjant, stebint aplinką, iš įvairių informacijos šaltinių. Savarankiškai susiranda nesudėtingą informaciją, klausinėja draugus, suaugusiuosius, kai reikia, prašo suaugusiųjų pagalbos. Siūlo idėjas, ko ir kaip galima būtų mokytis kartu, imasi iniciatyvos joms įgyvendinti. Mokosi iš kitų patirties.</p>	<p>Savarankiškai susiranda nesudėtingą informaciją, klausinėja draugų, suaugusiųjų, kai reikia prašo pagalbos. Mokosi iš kitų. Kalba ko norėtų dar išmokyti. Siūlo idėjas kaip žaisti, mokytis, tyrinėti.</p>

MENINĖ KOMPETENCIJA

Meninė raiška

Vertybinė nuostata. Jaučia meninės raiškos džiaugsmą, rodo norą aktyviai dalyvauti meninėje veikloje.

Esminis gebėjimas. Spontaniškai ir savitai reiškia išpūdžius, išgyvenimus, mintis, patirtas emocijas muzikuodamas, šokdamas, vaidindamas, vizualinėje kūryboje.

Žingsniai	Vaiko pasiekimai (supaprastintai)	Vaiko veiksmas
1.	<p>Muzika, šokis Reaguoja į muzikos garsus, balso intonacijas, judesius, mimiką, suklysdamas, sutelkdamas dėmesį, krykštaudamas. Žaidinimai, vaidyba Kalbinamas, žaidinamas reiškia</p>	<p>Dainuoja trumpas daineles, lopšines. Žaidžia, ritmingai supasi, kutena, myluoja, jodina, linksmina žaislus.</p>

	<p>emocijas, balso intonacijomis, lingavimu, plojimu, mojuodamas žaislu.</p> <p>Vizualinė raiška Storu pieštuku, kreidele baksnoja, brauko palikdamas pėdsakus. Domisi ir džiaugiasi dailės priemonėmis, apžiūrinėja, liečia.</p>	<p>Mato suaugusiojo piešimą ir kartu piešia.</p>
2.	<p>Muzika, šokis Įdėmiai klausosi muzikos, aplinkos garsų. Mėgdžioja žaidinimų judesius, suaugusiojo intonacijas dviejų – trijų garsų melodijas ar daineles. Skambant muzikai ploja, tūpčioja, trepsi, barškina.</p> <p>Žaidinimai, vaidyba Žaidžiant įvairius žaidimus mėgdžioja įvairias intonacijas, parodytus veiksmus. Įvairius jausmus, norus rodo judesiais ir veiksmais.</p> <p>Vizualinė raiška Spontaniškai keverzoja rankų judesių piešinius. Tyrinėdamas dailės medžiagas intuityviai atranda skirtingus veikimo būdus (brauko pirštais, varvina dažus, maigo tešlą pirštais, gnaibo).</p>	<p>Dainuoja trumpas pasikartojančio teksto daineles. Klausosi įvairios muzikos, gamtos garsų (lietaus, jūros, upelio čiurlenimo ir t.t.). Mėgdžioja įvairias intonacijas, garsus. Žaidžia su žaislais mėgdžioja įvairius žaidimo būdus. Piešia ir žaidžia kartu su suaugusiuoju, bando vienokius ar kitokius piešimo veiksmus.</p>
3.	<p>Muzika Emocingai atliepia klausomus kūrinius – šypsosi, ploja, trepsi. Vienas ir kartu su kitais dainuoja trumpas daineles, rodydamas judesius. Drauge su pedagogu žaidžia muzikinius žaidimus. Groja muzikos instrumentais kartu su pedagogu, dainuoja vieno aukščio tonu savitus žodžius.</p> <p>Šokis Mėgdžioja žaidinimų, gyvūnų, augalų judesius. Šoka spontaniškai kurdamas (eina, pritupia, pasisuka)</p> <p>Žaidimai, vaidyba Žaisdamas su žaislu atlieka matytus veiksmus, judesius. Mėgdžioja šeimos narių kalbą, veiksmus.</p> <p>Vizualinė raiška Spontaniškai reiškia emocijas,</p>	<p>Dainuoja įvairias daineles, imituoja jų tekstą judesiais. Groja ritminiais muzikos instrumentais, klausoso jų skleidžiamų garsų. Dainuoja apie tai ką jie veikia, mato, girdi. Savarankiškai atlieka įvairius judesius, juos sujungia į seką. Atliks įvairias judesių sekas pagal įvairią muziką. Žaidžia su kitais vaikais drauge, reiškia įvairias emocijas pasakoja ką jie daro. Žaidžia ir improvizuoja su įvairiais žaislais. Pasakoja apie savo piešinį ar lipdinį, džiaugiasi savo darbeliu, žaidžia su juo. Bando s su kitais vaikais įvairius piešimo būdus, eksperimentuoja įvairiomis priemonėmis (vilnos kamuoliukai, šlapias popierius....).</p>

	<p>įspūdžius dailės priemonėmis. Piešia įvairias linijas, jas jungia į formas. Bando ką nors pavaizduoti (namą, mašiną), savo abstrakcijose išvelgia daiktus. Eksperimentuoja dailės medžiagomis, tyrinėja įvairius veikimo jomis būdus, labiau mėgaujasi pačiu procesu, o ne rezultatu.</p>	
4.	<p>Muzika Klausydamasis ir tyrinėdamas gamtos garsus, judesiais emociškai atliepia jų nuotaiką keliais žodžiais juos apibūdina Kartu su kitais dainuoja trumpas autorines ir trumpas dainas. Dainavimą palydi ritmiškais judesiais. Žaidžia muzikinius žaidimus, atlikdamas kelis judesius: eina, bėga rateliu, trepsi, ploja. Improvizuoja plodamas, trepsėdamas, stuksendamas. Šokis Žaidžia vaizduojamuosius šokamuosius žaidimus, šoka trijų – keturių judesių šokius. Žaidimai, vaidyba Žaisdamas atkuria matytų situacijų fragmentus, kuria dialogą tarp veikėjų. Žaisdamas atsipalaiduoja, spontaniškai reiškia emocijas. Vizualinė raiška Patirtį išreiškia įvairiomis linijomis, geometrinėmis laisvomis formomis, juos įvardija. Kuriant spontaniškai, kartais pagal išankstinį sumanymą. Kūrybos procesą palydi pasakojimu, komentavimu. Eksperimentuoja dailės medžiagomis ir priemonėmis, atrasdamas spalvų, linijų ir formų įvairovę. Konstruoja, lipdo, spauduoja.</p>	<p>Klausosi muzikos kūrinio, gamtos garsų. Dainuoja su kitais grupės draugais trumpas, aiškus ritmo dainas, jas imituoja judesiais. Žaidžia muzikinius žaidimus, ratelius atliekant nesudėtingus judesius (eina, bėga ratelius, sukasi po vieną ...). Pasigamina įvairių namų darbo muzikos instrumentų ir jais improvizuoja Žaidžia vaizduojamuosius šokamuosius žaidimus, juos interpretuoja, sugalvoja savo judesius. Žaidžia teatrą, kuria situacijas pagal girdėtas pasakas, matytus filmukus. Džiaugiasi savo pastangomis, atradimais emocijinėmis išraiškomis . Eksperimentuoja linijomis, spalvomis, formomis (su dažais, plastilinu, moliu). Kuriant darbelius iš įvairių medžiagų, buitinių atliekų sukuriant originalių darbų.</p>
5.	<p>Muzika Balsu, judesiais spontaniškai improvizuoja, pritaria muzikos įrašui ar gyvai skambančiam muzikos kūriniai.</p>	<p>Klausysosi įvairios muzikos įrašų, gyvos muzikos muzikantų. Dainuoja daineles atliekant įvairius darbus (piešiant, žaidžiant, vaikščiojant lauke).</p>

	<p>Dainuoja dainas, jaučia ritmą. Stengiasi tiksliau intonuoti, taisyklingai artikuliuoti, kvėpuoti.</p> <p>Šokis Šoka sukamuosius ratelius, šokius. Šoka improvizuotai kurdamas judesių seką .</p> <p>Vaidyba Vaidindamas lėlių, stalo teatre vysto dialogą, keičia balso intonacijas. Susikuria ištisa žaidimo aplinką</p> <p>Vizualinė raiška Savo emocijas, patirtį, išpūdžius išreiškia atpažįstamais vaizdais. Kuria pagal išankstinį sumanymą, kuris procese gali kisti. Eksperimentuoja tapybos, mišrios dailės priemonėmis ir medžiagomis. Piešia skaitmeninėmis priemonėmis (kompiuteryje, telefone).</p>	<p>Šoka paprastus sukamuosius ratelius, kuria savo judesius.</p> <p>Vaidina girdėtas ir pačių kurtas pasakas, kuria dialogus.</p> <p>Laisvai, savaip kartoja veiksmus, siužetą.</p> <p>Džiaugiasi savo sukurtais veiksmais, klausia kitų vaikų nuomonės.</p> <p>Tyrinėja artimiausią aplinką, kuria įvairius ir įdomius darbelius.</p>
6.	<p>Muzika Klausosi įvairaus stiliaus, žanro kūrinių ir spalvomis ar piešiniu spontaniškai perteikia kilusius išpūdžius. Įvardija kūrinių nuotaiką, dainuoja sudėtingesnio ritmo, melodijos dainas. Vaikiškais muzikos instrumentais groja 2-3 garsų melodijas. Žaidžia muzikinius dialogus.</p> <p>Šokis Šoka sudėtingesnius ratelius (grandinėlės, tilteliai). Šoka improvizuotai kurdamas septynių – aštuonių judesių seką perteikdamas nuotaiką.</p> <p>Vaidyba Kuriam vaidinimus, improvizuoja. Žaisdamas muzikinius žaidimus ir ratelius perteikia veikėjo emocijas.</p> <p>Vizualinė raiška Dailės darbais pasakoja fantastines istorijas. Vaizdus papildo grafiniais ženklais (raidės, skaičiai...). Kartu su kitais kuria bendrus dailės darbus. Eksperimentuoja dailės technicomis, skaitmeninio piešimo ir kitomis kompiuterinėmis technologijomis.</p>	<p>Klausosi triukšmo, tylos lygina jų skirtumus.</p> <p>Dainuoja įvairaus turinio dainas, groja grupėje įvairiais muzikos instrumentais, diriguoja dirigento lazdele.</p> <p>Žaidžia kompozitoriais, kuria melodijas pasakėlėms.</p> <p>Kuria muzikinius dialogus, vietoje kalbos dainuos.</p> <p>Šoka polką ir kitus sudėtinių šokio žingsnius.</p> <p>Kuria judesių sekas stebint gamtą, aplinkos objektus.</p> <p>Žaidžia – vaidina trumpas improvizacijas, pačių išgalvotus siužetus.</p> <p>Žaisdamas išgyvens pasitenkinimą ir jausmus.</p> <p>Eksperimentuoja ir bando įvairias medžiagas bei technikų teikiamas galimybes.</p> <p>Daro popierinius kūrybos albumus.</p>
7.	Naudoja charakteringas balso	Vaidina panaudodamas pirštukines ir

<p>intonacijas, judesius. Kuria melodijas šokiams. Dainuoja dainas su instrumentiniu pritarimu. Piešia ir kuria įvairiomis technikomis. Bando kurti naudodamasis skaitmeninio piešimo programomis.</p>	<p>pirštines lėles. Žaidžia stalo teatrą. Kuria ritmą atsitiktiniais žaislais. Žaidžia improvizuotą koncertą grupėje. Konstruoja erdvines figūras iš popieriaus.</p>
--	--

Estetinis suvokimas

<p>Vertybinė nuostata. Domisi, gėrissi, grožisi aplinka, meno kūriniais, menine veikla.</p>		
<p>Esminis gebėjimas. Pastebi ir žavisi aplinkos grožiu, meno kūriniais, džiaugiasi savo ir kitų kūryba, jaučia, suvokia ir apibūdina kai kuriuos muzikos, šokio, vaidybos, vizualaus meno estetikos ypatumus, reiškia savo estetinius potyrius, dalijasi išgyvenimais, įspūdžiais.</p>		
Žingsniai	Vaiko pasiekimai (supaprastintai)	Vaiko veikseną
1.	Susidomi, trumpam sutelkia dėmesį bei rodo pasitenkinimą (krykštauja, siekia paliesti rankomis)	Klausosi dainelių, pasakų su garsažodžiais
2.	Skirtingai reaguoja klausydamasis muzikos, šokančius ir vaidinančius vaikus, žiūrinėdamas spalvingas knygečių iliustracijas	Klausosi įvairios nuotaikos dainų, muzikos kūrinų. Skatinamas stebėti šokį gulint ar sėdint ant grindų, kad laisvai reaguotų į stebimo šokio sukeltus įspūdžius.
3.	Atpažįsta jau girdėtus muzikos kūrinius, matytus šokius, ratelius. Emocingai reaguoja klausydamasis muzikos, žiūrinėdamas savo ir kitų piešinėlius. Paklaustas pasako ar patiko muzikos kūrinėlis, dainelė, šokis.	Klausosi įvairios nuotaikos muzikos kūrinų, skatinamas juos įsiminti ir vėliau aptarti. Skatinamas dalintis įspūdžiais apie savo ir kitų piešinėlius.
4.	Nori dainuoti, šokti, vaidinti. Keliais žodžiais ar sakiniiais pasako savo įspūdžius apie klausytą muziką, dainelę, pasaką, šokį. Reaguoja į kitų nuomonę.	Dalyvauja darželyje vykstančiuose renginiuose. Drąsinamas reiškia savo išgyvenimus. Pratinamas pasitikėti savo jėgomis.
5.	Džiaugiasi savo ir kitų menine veikla, geru elgesiu, darbais. Grožisi gamtos spalvomis, formomis, garsais. Dalijasi įspūdžiais kaip jautėsi dainuodamas, šokdamas, vaidindamas. Pasako savo nuomonę apie muzikos kūrinėlį, dainelę, šokį, dailės darbelį, vaidinimą.	Stebi spektaklius, žiūri animacinius filmukus, nusakydamas pasakų, vaidinimų veikėjų balsų intonacijas. Mokosi pajusti, kad geri darbai teikia džiaugsmą. Skatinamas pajaučia gamtos grožį pasivaikščiojimų metu. Žaisdamas vaidina muzikantus, šokėjus, dainininkus.

6.	Stengiasi kuo gražiau šokti, vaidinti, deklamuoti, dainuoti, groti, piešti, konstruoti. Džiaugiasi savo menine kūryba. Pastebi papuoštą aplinką, meno kūrinius ir pasako, kas jam gražu. Pasakoja išpūdžius apie muzikos, vaidinimo, matytus dailės kūrinius. Plačiai pasakoja ką pats sukūrė.	Stebi kuo daugiau įvairesnių muzikinių, vaidybinių renginių, koncertų. Matydamas demonstruojamus jo kūrinius parodėlėse džiaugiasi. Dalyvaudamas viešoje erdvėje stengiasi pastebėti tikrąjį meną, grožį. Grožisi savo menine kūryba, pasako kas pasisekė, užrašo savo vardą, nori juos eksponuoti, rodyti kitiems.
7.	Mato grožį aplinkoje, kūrybinėje ir kasdieninėje veikloje. Pastebi, kas gražu, ir stengiasi tai panaudoti savo meninėje raiškoje. Domisi kitų kūrybinėmis idėjomis, sumanymais.	Lankosi parodose, miesto šventėse. Varto tautodailės albumus. Džiaugiasi draugų sukurtomis piešinių knygelėmis.

Kūrybiškumas

Vertybinių nuostata. Jaučia kūrybinės laisvės, spontaniškos improvizacijos bei kūrybos džiaugsmą.		
Esminis gebėjimas. Savitai reiškia savo išpūdžius įvairioje veikloje, ieško nežinomos informacijos, siūlo naujas, neįtikėtinas idėjas ir jas savitai įgyvendina.		
Žingsniai	Vaiko pasiekimai	Vaiko veiksmas
1.	Pastebi ir gyvai reaguoja į naujus daiktus, žmones, aplinkos pasikeitimus	Uostinėja, ragauja, liečia, klausosi, tyrinėja aplinkos daiktus, žaislus, priemones
2.	Domisi naujais daiktais, vaizdais, garsais, judesiais. Atranda naujus veiksmus ir taiko juos daiktų tyrinėjimui.	Pastebi naujus daiktus. Žaidžia su priemonėmis, lavinančiomis pojūčius. Išbando dailės priemones. Ardo, surenka žaislus.
3.	Atranda vis naujus dalykus artimoje aplinkoje. Išivaizduoja gyvūnus, augalus, daiktus. Žaisdamas atlieka išivaizduojamus simbolinius veiksmus.	Eksperimentuoja su saugiomis medžiagomis, jas samstant, pilstant, sveriant, taškantis vandeniu, braidant po sniegą. Stato smėlio, sniego pilis. Klausosi kūrinių apie gyvūnus, jų gyvenimą.
4.	Ižvelgia naujas įprastų daiktų, reiškinų savybes. Sugalvoja įdomių idėjų, skirtingų veikimo būdų, pertvarko savitas idėjas, siūlo kelis variantus.	Kasdien naudojamus daiktus naudoja žaidime kitaip, savitai. Įsikūnija į įvairius vaidmenis. Improvizuoja, kuria savo istorijas.
5.	Klausinėja, aiškinasi nežinomus dalykus. Savitai suvokia pasaulį. Išradingai naudoja įvairias medžiagas, priemones. Džiaugiasi savitu veikimu procesu ir rezultatu.	Atsako į atvirus klausimus, pats klausinėja, aiškinasi. Derina, išbando piešimo technikas. Dalyvauja įvairiuose projektuose, dirba grupėse.
6.	Nori atlikti vis daugiau naujų dalykų. Kelia probleminius klausimus, diskutuoja, fantazuoja. Drąsiai	Pastebi augalų, gamtos reiškinų pokyčius. Įvairiais pojūčiais patiria naujus dalykus. Atsako į fantastinius

	eksperimentuoja.	klausimus. Dalyvauja, kuria siužetinius vaidinimus. Piešia įsivaizduojamus gyvūnus.
7.	Pastebi, renkasi tai kas nauja, sudėtinga. Kuria, įsivaizduoja, fantazuoja, turimas patirtis jungia į naujas idėjas, naujus atlikimo būdus. Pats ir kartu su kitais ieško atsakymų, idėjų, lengvai keičia, siekia savito rezultato. Nebijo daryti kitaip, savitai eksperimentuoja.	Perkuria savaip pasakas. Kuria koliažus, darbelius iš pasirinktų priemonių. Daro kartu su draugais paslapčių, lobių žemėlapius.

Programa įgyvendinama taikant įvairius ugdymo(si) metodus:

- sukuriama vaikų veiklai bei žaidimams palanki aplinka ir jaukios erdvės, panaudojant įvairias ugdomasias priemones ir žaislus;
- vaikai skatinami susikurti vietas žaidimams, įvairiai veiklai;
- sudarytos sąlygos vaikui tyrinėti, atrasti, patirti, stebėti;
- vaikai skatinami bendrauti, gerbti kitą bei save, užjausti, sekti tik geru draugų bei suaugusiųjų pavyzdžiu;
- ugdymas grindžiamas vaikams įdomių temų, žaidimų, veiklos plėtote;
- sudaryta saugi ir sveika aplinka, ugdomi sveikos gyvensenos įgūdžiai;
- vykdomi supančios aplinkos ir gamtos stebėjimai;
- dalyvaujama išvykose, ekskursijose;
- sudaromos sąlygos patiems vaikams įgyvendinti sumanymus ir idėjas, skatinama drąsiai išsakyti savo nuomonę ir pageidavimus;
- meninės bei kitos veiklos, švenčių, projektų metu žadinamas vaikų teigiamos emocijos,
- tobulinami pažinimo procesai, gerinama socializacija, skatinama saviraiška, teigiamas savęs vertinimas.

Ugdomoji veikla planuojama metams ir savaitei. Veiklą planuoja grupės auklėtojas, fiksuoja informacinėje sistemoje „Mūsų darželis“.

Pagrindinė vaikų ugdymo organizavimo forma yra įvairi vaikų veikla: tai individuali vieno vaiko veikla, mažos grupės vaikų veikla ir visos grupės organizuota veikla. Pedagogas įtraukia vaikus į veiklą pateikdamas idėją, temą, problemą, sumanymą, ką būtų galima veikti, siekia vaikų interpretacijų, kūrybos, atradimų. Jis pastebi, gerbia, palaiko vaikų sumanymus, padeda juos išplėtoti, praturtina idėjas ir panaudoja kaip ugdymo kontekstą. Veiklos metu priimami bendri sprendimai, susitarimai, bendraujama, bendradarbiaujama.

V. UGDYMO PASIEKIMAI IR JŲ VERTINIMAS

Vaiko pasiekimų vertinimas – tai nuolatinis informacijos apie vaiką, jo ugdymosi ypatumus ir daromą pažangą kaupimas, interpretavimas ir apibendrinimas. Vaiko pasiekimai ir pažanga stebimi ir fiksuojami pagal Ikimokyklinio amžiaus vaikų pasiekimų aprašą, kuriame išdėstyta 18 vaiko ugdymosi pasiekimų sričių su esminėmis nuostatomis ir gebėjimais, kuriuos vaikas įgyja iki šešerių metų.

Vaiko pasiekimų sritys: savivoka ir savigarba, emocijų suvokimas ir raiška, savireguliacija ir savikontrolė, santykiai su suaugusiais ir bendraamžiais, mokėjimas mokytis, iniciatyvumas ir atkaklumas, kūrybiškumas, problemų sprendimas, tyrinėjimas, aplinkos pažinimas, kiekio supratimas ir skaičiavimas, forma, erdvė, matavimai, sakytinė kalba, rašytinė kalba, fizinis aktyvumas, kasdieninio gyvenimo įgūdžiai, meninė raiška, estetinis suvokimas.

Pasiekimų ir pažangos vertinimas yra neatskiriama ikimokyklinio amžiaus vaikų ugdymo proceso dalis. Jų ugdymosi stebėjimas, vertinimas bei apmąstymas ikimokyklinio ugdymo auklėtojų padeda:

- pažinti vaiką (vaiko ugdymo(si) poreikius, interesus, pomėgius, galias, charakterio ypatumus, kultūrinius skirtumus);
- atskleisti vaiko pastangas ir pažangą bei skatinti jo ugdymą(si);
- apmąstyti (reflektuoti) įgyvendintus programos tikslus ir uždavinius;
- planuoti tolesnio ugdymo(si) perspektyvas individualiai kiekvienam vaikui ir vaikų grupei;
- apibendrinti sukauptą vertinimo informaciją, koreguoti ugdymo planus;
- pateikti vertinimo informaciją vaikui, vaiko tėvams ir kitiems ugdytojams.

Ugdymo pasiekimų vertinimo metodai ir būdai: stebėjimas, pokalbis, vaiko veiklos ir kūrybos darbų analizė, vaiko elgesio faktų analizė, atskirų situacijų aprašymas, vaiko įsivertinimas, testavimas, anketos tėvams, fotografavimas, vaizdo įrašai, garso įrašai ir kt.

Ugdymo pasiekimai vertinami du kartus per metus (rudeni ir pavasari). Prireikus atliekami tarpiniai vaikų pasiekimų vertinimai. Individualūs pasiekimai fiksuojami informacinėje sistemoje „Mūsų darželis“.

Vaikų su specialiaisiais ugdymosi poreikiais pasiekimai vertinami tris kartus: metų pradžioje, metų pabaigoje ir praėjus pusmečiui nuo IUP sudarymo.

Individualios vaiko pažangos / pasiekimų įrodymai dokumentuojami nuolat ir kaupiami vaiko pasiekimų vertinimo aplankuose.

Vaiko pasiekimų aplankuose kaupiami vaiko kūrybiniai darbai (su vertinamaisiais komentarais), vaiko pasakojimai, mintys, žodinės kūrybos, kalbos pavyzdžiai, anketinės apklausos,

specialistų ir tėvų atsiliepimai apie vaiko ugdymo(si) pasiekimų rezultatus, vaiko pasiekimų vertinimo ir įsivertinimo formos su komentarais.

Kasdieninėje veikloje vaikas skatinamas pats save įsivertinti.

Vaiko pasiekimų ir pažangos vertinimo medžiaga saugoma grupėje, informacinėje sistemoje „Mūsų darželis“. Ji yra konfidenciali. Vaiko pasiekimų ir pažangos vertinimo apžvalgai atiduodami tėvams kiekvienų mokslo metų pabaigoje.

Apie vaiko ugdymosi pasiekimus tėvai informuojami individualiai.

NAUDOTI ŠALTINIAI IR LITERATŪRA

1. Lietuvos Respublikos švietimo įstatymas.
2. Lietuvos Respublikos specialiojo ugdymo įstatymas (Žin., 1998, Nr. 115-3228).
3. Jungtinių Tautų vaiko teisių konvencija, ratifikuota 1995 m. liepos 3 d. Lietuvos Respublikos įstatymu Nr. I-983.
4. Lietuvos vaikų ikimokyklinio ugdymo koncepcija, 1989.
5. Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2000-11-09 įsakymas Nr. 1374 „Dėl priešmokyklinio ugdymo koncepcijos“.
6. Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2004-06-23 įsakymas Nr. ISAK-1009 „Dėl Montessori pedagogikos Lietuvoje sampratos“ (Žin., 2004, Nr. 104-3854).
7. Ikimokyklinio ugdymo gairės. Programa pedagogams ir tėvams. Vilnius: Leidybos centras, 1993.
8. Vaikų darželio programa „Vėrinėlis“. Vilnius: Leidybos centras, 1993.
9. Socialinių įgūdžių vadovas. Vilnius: Švietimo aprūpinimo centras, 2003.
10. Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2005-04-18 įsakymas Nr. ISAK -627 „Dėl ikimokyklinio ugdymo programų kriterijų aprašo“ (Žin., 2005, Nr. 52-1752).
11. Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2003-10-15 įsakymas Nr. ISAK -1431 „Dėl priešmokyklinio ugdymo priemonės sampratos“ (Žin., 2003, Nr. 101-4566).
12. Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2004-06-03 įsakymas Nr. ISAK -838 „Dėl Specialiosios pedagoginės pagalbos tvarkos aprašo patvirtinimo“ (Žin., 2004, Nr. 92-3385).
13. Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2005-07-22 įsakymas ISAK -1557 „Dėl ikimokyklinio ugdymo mokyklos vidaus audito metodikos“ (Žin., 2005, Nr. 94-3522).
14. G. Šeibokienė Ikimokyklinis ugdymas: kur esame ir kur link eisime / Lietuvos vaikų darželis: praeitis ir dabartis. Vilnius: Leidybos centras, 1999, p. 47-50.
15. Bendroji priešmokyklinio ugdymo ir ugdymosi programa. Vilnius: Švietimo aprūpinimo centras, 2003.
16. J. Bakūnaitė Humanistinio vaikų ugdymo programa. Auginu gyvybės medį. Vilnius: Eugrimas, 1998.
17. Ankstyvojo ugdymo vadovas. O. Mockevičienė Vilnius: Minklės leidyba, 2001.
18. Aukime sveiki ir stiprūs. Vaikų sveikatos ir fizinio ugdymo programa. Klaipėda: Klaipėdos universiteto leidykla, 2000.
19. B. Grigaitė Protinio vaikų brandumo programa. Kaunas: Vytauto Didžiojo universiteto leidykla, 1996.
20. Integruojamų ikimokyklinio amžiaus vaikų, turinčių Dauno sindromą, ugdymo eksperimentinė programa. Vilnius: Leidybos centras, 1998.
21. O. Monkevičienė, I. Palačionienė Ikimokyklinio ir priešmokyklinio amžiaus vaikų socialinių įgūdžių ugdymo ir žalingų įpročių prevencijos programa. Vilnius: Visuomenės sveikatos ugdymo centras, 2003.
22. A. Piliutienė, N. Dailidienė, D. Jakučiūnienė ir kt. Ikimokyklinio amžiaus vaikų saugios gyvenamosios įgūdžių ugdymo programa. Vilnius: Leidybos centras, 1997.
23. Universalios sveikatos ugdymo bei rengimo šeimai ir lytiškumo ugdymo programa. Vilnius, 2000.
24. O. Verseckienė, F. Marcinkas ir kt. Po tėviškės dangum. Etninio ugdymo gairės, 1995.
25. R. Ivoškuvienė, I. Kaffemanienė ir kt. Sutrikusios raidos vaikų ikimokyklinio ugdymo gairės I ir II dalys. VŠĮ Šiaulių universiteto leidykla, 2003.
26. Metodinės rekomendacijos ikimokyklinio ugdymo programai rengti. Vilnius: Švietimo aprūpinimo centras, 2006.
27. Ikimokyklinio ugdymo programų kriterijų aprašas.
28. Ikimokyklinio ugdymo metodinės rekomendacijos. Švietimo ir mokslo ministerijos Švietimo aprūpinimo centras, 2015.

29. Ikimokyklinio amžiaus vaikų pasiekimų aprašas. Švietimo ir mokslo ministerijos Švietimo aprūpinimo centras, 2016.

TEMATIKA

Tematika

1. „Aš ir kiti žmonės“
2. „Noriu augti saugus ir sveikas“
3. „Mane supanti aplinka“
4. „Mano gimtinė“
5. „Gamtos paslaptys“
6. „Tyrinėjimai – atradimai“
7. „Aš – kūrėjas“
8. „Metų takeliu“

„AŠ IR KITI ŽMONĖS“

Rekomenduojamos temos: „Susipažinkime“, „Mes – Pušelės vaikai“, „Kaip gražiai sutarti?“, „Kiekvienas gražus savaip“, „Smagu būti tarp draugų, žaisti draugiškai kartu“, „Ką aš veikiu su žaislais?“, „Kas yra šeima?“, „Mano mamytė, geroji mama“, „Noriu būti toks kaip tėtis“, „Mažoje širdelėje daug gerumo telpa“, „Dovanoju tau šypsena“.

Tikslas. Plėsti vaikų supratimą apie draugus, darželį, bendruomenę, palaikyti ir puoselėti vaikų pasitikėjimą savimi bei savo sugebėjimais.

Ugdymo turinys:

➤ Palaikomas ir skatinamas vaikų domėjimasis savimi bei greta esančiais draugais, bendraamžiais bei suaugusiais.

- Plečiamas supratimas apie šeimą ir draugus.
- Skatinamas savo jausmų ir poreikių suvokimas, jų įvardijimas.
- Skatinamas supratimas ir vertinimas, kas yra bloga ir kas gera.
- Formuojami bendravimo, bendradarbiavimo, praktinių problemų sprendimo, taikių ginčų, nesutarimų, konfliktinių situacijų, elementarūs savikontrolės įgūdžiai.

➤ Atnaujinamos ir papildomos savo grupės taisyklės, simboliai.

Ugdymo metodai ir priemonės:

Stebėjimai: skatinamas natūralus domėjimasis savimi, savo šeima ir kitais žmonėmis, problemų sprendimas, kasdieninių sunkumų įveikimas.

Pasakojimai, pokalbiai: plėtojamas noras klausytis ir girdėti, atsakinėti į klausimus, pasakoti, ieškoti kūrybinių sprendimų.

Savarankiška, spontaniška vaikų veikla: bendravimas ir bendradarbiavimas, išreikšti ir tenkinti svarbiausius savo poreikius.

Literatūrinių kūrinių panaudojimas: grožinės literatūros kūrinių klausymasis, jų aptarimas.

Pramogos, šventės: dalyvavimas šeimos, grupės, bendruomenės kultūriniame gyvenime, pajuntant ryšį tarp švenčių, tradicijų ir papročių.

Rekomenduojamos priemonės: enciklopedijos, receptų, stalo serviravimo knygos, žaislai, kalendoriai, telefonai, įvairūs atributai ir drabužiai vaidmeniniams ir kūrybiniais žaidimams.

„NORIU AUGTI SVEIKAS IR SAUGUS“

Rekomenduojamos temos: „Mano kūnas“, „Emociukų ratelis“, „Iš kur kyla triukšmas?“, „Prie puodelio arbatos“, „Gatvėj būki atsargus – būsi sveikas ir saugus“, „Kaip elgtis nelaimės atveju?“, „Kaip sveikai gyventi?“, „Virus viru košę ...“, „Vandens lašelio kelionė“, „Savaitė be patyčių“, „Ką jaučia mano širdelė?“, „Sportas – sveikata“, „Jei sportuosi visada – nepagaus tavęs liga“, „Dantukas ir Baubukas“, „Sveikas maistas – laimingas vaikas“.

Tikslas. Tenkinti ir žadinti vaiko poreikį judėti, skatinti fizinį aktyvumą, įgyti įvairios fizinės patirties, rūpintis savo dvasine sveikata ir saugumu.

Ugdymo turinys:

- Kuriama saugi ir sveika aplinka, palaikoma emocinė atmosfera, padedanti vaikui greitai ir lanksčiai adaptuotis naujoje aplinkoje.
- Formuojama teigiama nuostata apie sveiką gyvenimo būdą.
- Sudaromos sąlygos ugdytis fizinėms kūno galioms ir judesio kultūrai, laisvai, koordinuotai judėti.
- Suteikiamos elementarios žinios apie kūno priežiūrą, ugdomas teigiamas požiūris į sveikatą ir jos tausojimą.
- Susipažindinimas su galimais pavojais ir jų prevencija.
- Ugdomas vaikų vikrumas, lankstumas, stiprumas, valia, ištvermė, drąsa.
- Ugdomi bendravimo, elementarios savikontrolės įgūdžiai.

Ugdymo metodai ir priemonės:

Aktyvi vaikų veikla: rytinė mankšta, kūno kultūros veikla salėje ir lauke, sveikatos valandėlės.

Įvairiai judėdamas, vaikas tyrinėja erdvę, išbando judėjimą vietoje, keičiant padėtis, judėjimą skirtingu tempu, skirtingomis kryptimis, įvairius vaikščiojimo ropojimo, šliaužimo, lindimo, šokinėjimo, kamuolio mėtymo būdus ir kt.

Aplinkos priemonių skatinama veikla: judėjimas, saugi, atvira ir palaikanti aplinka su draugais ir pedagogais suteikia galimybę pasidalinti džiugiais ir skaudžiais išgyvenimais, atlikti saviruošos, asmens higienos darbus.

Savaiminė judri vaikų veikla: rungtyse, estafetėse išbando savo jėgas, vikrumą, drąsą, išmoksta laimėti ir pralaimėti, pratinasi pats pasirinkti įvairias kūno padėtis.

Išvykos, šventės, pramogos: įvairiu metų laiku įpranta rasti žaidimų ir pramogų, įsidėmi suaugusiojo elgesį miške, prie vandens, kelyje, padeda ruošti šventėms ir pramogoms, išmoksta tradicinių žaidimų ir pramogų, pajunta dalyvavimo kalendorinėse ir kitose šventėse džiaugsmą.

Rekomenduojamos priemonės: kamuoliai, gimnastikos suoleliai, šokdynės, lankai, virvės, akmenukai, barškučiai, kėgliai, smėlio maišeliai, kilimėliai, čiužiniai, rogutės, paspirtukai, triratukai, dviratukai, žolės slidės, higienos priemonės.

”MANE SUPANTI APLINKA“

Rekomenduojamos temos: „Kam reikalingi vardai?“, „Saulė motulė, mėnuo tėvelis“, „Dienos ir nakties kaita“, „Kaip rengtis?“, „Mašinų garažai, lėlių namai“, „Kas ką dirba?“, „Kuo mes keliaujame?“, „Svečiuose – „Netvarkos nykštukas“, „Daug rankelių, daug darbelių“.

Tikslas. Padėti vaikui suvokti artimiausią aplinką ir jį supančią erdvę, kad stebėtusi ir žavėtusi žemės ir dangaus kūnų didybe, pastovumu, ritmu.

Ugdymo turinys:

- Siekiama, kad vaikas jaustųsi saugus ir vis geriau orientuotųsi artimiausioje aplinkoje, daiktų pasaulyje.
- Pratinama tyrinėti ir pajauti savo asmeninę ir bendrą erdvę.
- Skatinama, kad vaikas domėtųsi ir jaustų liniją, plokštumą ir erdvę, kai konstruoja, modeliuoja, piešia.
- Nuteikiama vaikus, kad džiaugtųsi įvairiais orais, kauptų patirtį iš netikėtų, malonių ar slegiančių oro permainų.
- Tyrinėja savo darželio pastatą ir teritoriją, jų išsidėstymą, užimamą plotą ir vietą.
- Padedama surasti knygelių iliustracijose, paveikslėliuose, nuotraukose mus supančią erdvę, mus supančių baldų, įrangos ir kitų priemonių kiekį ir išdėstymą erdvėje.

Ugdymo metodai ir priemonės:

Stebėjimas: stebėti saulę, mėnulį, žvaigždes, savo darželio pastatą, teritoriją, grupės erdvę, gamtos reiškinius, jų pokyčius.

Pasakojimai, pokalbiai: domisi, klausosi, aptarinėja, klausinėja apie jiems nesuprantamus dangaus kūnus ir gamtos reiškinius.

Tyrinėjimai: paros ritmas, nuo kurios priklauso vaiko dienos tėkmė, dienos ir nakties kaita, dangaus kūnai.

Rekomenduojamos priemonės: enciklopedijos, knygos, laikrodžiai, smėlio laikrodžiai, kompasas, įvairūs kalendoriai, didaktinė padalomoji medžiaga.

„MANO GIMTINĖ“

Rekomenduojamos temos: „Mano miestas – Tauragė“, „Kur aš gyvenu?“, „Aš Lietuvis“, „Namai namučiai“, Lietuvių liaudies žaidimų savaitė „Suk, suk ratelį“.

Tikslas. Gilinti vaikų žinias apie savo miestą Tauragę ir tėvynę Lietuvą.

Ugdymo turinys:

- Sudaryti sąlygas vaikams susipažinti su Tauragės miestu, apylinkėmis.
- Skatinamas domėjimasis ir pasididžiavimas Lietuva, jos simboliais, kalba, papročiais, kultūra.

- Plėtojama vaikų gimtoji kalba, jos skambumas, melodingumas, turtingumas.

- Meno priemonėmis skatinama išreikšti tautinius jausmus ir išpūdžius.

Ugdymo metodai ir priemonės:

Stebėjimas: ekskursijų ir išvykų metu susipažinti su miesto istoriniais paminklais ir kitomis įžymybėmis.

Pasakojimai: klausytis įvairių legendų ir padavimų apie Tauragę. Klausytis pasakojimų, apysakų, eilėraščių apie tėvynę, dalytis kelionių išpūdžiais, gebėti pasakoti ir atpasakoti.

Kūryba: knygelių kūrimas, piešinių konkursai. Albumai bukletai stendai apie Lietuvą, jos žmones.

Meninė veikla: muzikinių kūrinių klausymasis, dainuoja liaudies dainas, žaidžia žaidimus.

Išvykos, kelionės: dalijasi patirtais kelionių išpūdžiais, geba pasakoti ir atpasakoti.

Rekomenduojamos priemonės: enciklopedijos, knygos, nuotraukos, žemėlapiai, įvairi piešimo technika.

“GAMTOS PASLAPTYS”

Rekomenduojamos temos: „Kada ateina ruduo?“, „Rudens vaisės“, „Rudenėlio pokštai“, „Nuskambėjo sodai obuoliais“, „Kas vyksta? Balos tykšta!“, „Ežiukas lapų karalystėje“, „Skėčių ir guminių batų paradas“, „Lietučio išdaigos“, „Mano augintinis“, „Kam reikalingi naminiai gyvūnai?“, „Kas miške gyvena?“, „Kaip padėti gyvūnams žiemą?“, „Žemei reikia draugų“, „Žalią pupą sodinau“, „Kas kur gyvena?“, „Ar matei kas žydi?“, „Kokie būna orai?“, „Kam reikalingas

vanduo?“, „Besmegenių paradas“, „Povandeninė pasaka“, „Šaltukas ir varvekliukas“, „Kam reikalingas vanduo?“, „Kas kur gyvena?“, „Kokie būna orai?“, „Varnėno inkilė“, „Į pagalbą gamtai“, „Pražydo sodai“, „Miško takeliu“, „Pas senelius kaime“, „Budinkime žemę spalvotais žiedais“, „Pavasaris kalba paukščio balsu“.

Tikslas. Sudaryti sąlygas vaikui pažinti ir suprasti gamtą, aplinką.

Ugdymo turinys:

- Gilinamos ir turtinamos vaikų žinios, patirtis apie artimiausioje aplinkoje esančius gyvūnus ir augalus.
- Žadinamas susigyvenimo su tėviškės gamta jausmą, pagarba gyvybei.
- Ugdomas gebėjimas matyti gamtos grožio ekologinę vertę, kurti jį savo aplinkoje, pajusti Žemės ir Dangaus paslaptinę, didybę.
- Vaikas nuteikiamas tyrinėti, eksperimentuoti, bandyti, mėginti, būti veikliu, išradingu, pažįstant supantį pasaulį.
- Ugdoma meilė, atsakomybė gamtai ir aplinkai.
- Skatinama gamtoje ir aplinkoje patirtus išpūdžius išreikšti meninės raiškos priemonėmis.

Ugdymo metodai ir priemonės:

Stebėjimas: stebi gyvūnus, paukščius, augalus, medžius, negyvąją gamtą, orą, gamtos reiškinius.

Pasakojimai, pokalbiai: domisi ir dalijasi patirtais išpūdžiais, pavadina, apibūdina, klausinėja, aiškinasi.

Eksperimentavimas, tyrinėjimas, atradimas, patyrimas: visais pojūčiais tyrinėja tai, kas aplink – išžiūri, išsiklauso, uodžia, ragauja, liečia, atranda gyvūnų, paukščių, augmenijos panašumus ir skirtumus, žmogaus ryšį su gamta, gyvūnija, augalais.

Išvykos, ekskursijos, pasivaikščiavimai: stebi aplinką, augmeniją, gyvūnus, paukščius.

Darbas gamtoje ir grupėje: sodina, daigina, laisto, purškia, ravi, suvokia poveikį gamtai, augalų ir gyvūnų metų ritmą, augimui ir gyvenimui būtinas sąlygas.

Literatūros panaudojimas: klausosi pasakų, eilių, dainų, padavimų, sakmių, mįslių apie augalus ir gyvūnus, mus supančią gamtą

Rekomenduojamos priemonės: enciklopedijos, knygos apie augalus ir gyvūnus, įvairi gamtinė medžiaga, gėlių ir daržovių sėklos, smėlio laikrodžiai, padidinimo stiklai, lupa, termometrai, gamtos kalendoriai, stalo žaidimai, paveikslėliai.

„TYRINĖJIMAI – ATRADIMAI“

Rekomenduojamos temos: „Ką matau pro langą?“, „Duonutės kelias“, „Kam reikalingas popierius?“, „Ką pasakoja knygos?“, „Tyrinėjimų gamtoje savaitė“, „Žaidimai – atradimai“,

„Vabaliukai-vabalai“, „Pavasario kalba gamtoje“, „Kokios formos būna daiktai?“, „Po pievelę basomis“, „Smėliukas ir vandenukas“, „Fotoreportažas“, „Aš – tyrinėtojas“, „Kam reikalingas popierius?“, „Tyrinėjimų gamtoje savaitė“, „Radau savo raidelę“, „Saulės nuspalvinti – jūros atpažinti“.

Tikslas. Sudaryti sąlygas tenkinti vaiko poreikius atrasti ir pažinti tyrinėjant įvairiais būdais.

Ugdymo turinys:

➤ Siekiama, kad vaikas patirtų, kad skaičiavimas – tai būdas pažinti pasaulį, kad suprastų, kad greta esančius daiktus galima skaičiuoti ir suskaičiuoti.

➤ Skatinama vaikus, kad jie pratintųsi lyginti, grupuoti, sudėti, atimti daiktus, atlikti užduotis, jas sugalvotų.

➤ Skatinamas vaiko noras kalbėti, pasakoti, klausinėti, atsakinėti, diskutuoti ir išklaudyti kitą.

➤ Siekiama, kad vaikai domėtųsi knygomis, skaitymu, raidėmis, norėtų klausytis literatūrinių kūrinių, pasakų, eilėraščių;

Ugdymo metodai ir priemonės:

Stebėjimas, tyrinėjimas, pažinimas: darželio aplinkoje įvairiais būdais tapatina, lygina, matuoja, skaičiuoja. Pratinasi vartoti sąvokas: vienas, nė vieno, vienintelis, daug, mažai, daugiau, mažiau, tiek pat, po lygiai. Sprendžia nesudėtingus sudėties ir atminties uždavinius su daiktais.

Pasivaikščiavimai, išvykos: skaičiuoja, grupuoja, lygina daiktus, jų grupes, pažįsta formas suvokia daiktų dydį, erdvinę padėtį.

Meninė veikla: panaudoja įvairius trafaretus, paveikslėlius, gamtinę medžiagą.

Rekomenduojamos priemonės: skaičių trafaretai, įvairios matavimo priemonės, įvairaus ilgio liniuotės, svarstyklės, monetos, dėlionės, loto, įvairių formų, dydžių, spalvų kortelės.

„AŠ KŪRĖJAS“

Rekomenduojamos temos: „Kiek darbelių kiek darbų aš atlikti dar turiu“, „Kaip pasipuošti?“, „Spalvos ir Aš“, „Kuriame pasaką“, „Smėlio pilį pastačiau“, „Pasaka – vaiko draugas“, „Lagamino istorija“, „Spalvos ir spalviukai“, „Kas žeme nevaikšto?“, „Fantazijos šalyje“, „Skaičių šalyje“, „Skrybėlių ir kepurių paradas“, „Trijų spalvų simfonija“, „Juoda, balta, šilta, šalta“, akcija „Kamštelių vėjus“, kūrybinės raiškos savaitė „Vaikai vaidina vaikams“.

Tikslas. Žadinti teigiamą nuostatą meninei veiklai ir menui, skatinti išgyventi kūrybinį džiaugsmą, sėkmės jausmą.

Ugdymo turinys:

➤ Menine veikla lavinamas savimi pasitikintis, visapusiškai aktyvus vaikas.

➤ Ugdomas vaikų gebėjimas piešti, tapyti, lipdyti, konstruoti, pajauti linijas, spalvas, formas, raiškos galimybes plokštumoje ir erdvėje.

➤ Muzikuojant žadinamas vaikų noras klausytis muzikos, dainuoti, groti, improvizuoti, įvaldyti balso diapozoną, išlaikyti dėmesį, lavinti muzikinę atmintį.

➤ Skatinamas judesių natūralumas, grakštumas, vikrumas, koordinacija, erdvės pajautimas.

➤ Ugdomi vaidybos gebėjimai improvizuoti ir atlikti įvairius vaidmenis.

➤ Skatinama aktyviai veikti, dalyvauti renginiuose.

➤ Siekiama prisidėti prie tautinių tradicijų saugojimo, jų tęstinumo.

➤ Siekiama džiaugtis ir dalytis meninės ir estetiškos patirties įspūdžiais, kūrybinių galių pajautimu, teigiamomis emocijomis. Išreiškia, grožisi, pats kuria, džiaugiasi, įsijaučia, atkartoja ir savaip reiškia įspūdžius.

Ugdymo metodai ir priemonės:

Stebėjimas, tyrinėjimas, pažinimas: veikdamas, tapydamas, muzikuodamas vaikas kuria aplinkinį, pačių išgyventą ir įsivaizduojamą pasaulį.

Kūryba ir saviraiška: įvairiais kūrybinės saviraiškos būdais ir priemonėmis vaikas siekia matyti, mąstyti, veikti, jausti, išreikšti save, kuria, improvizuoja. Gali judesiu, su malonumu laisvai improvizuodamas atliepti girdimą skirtingo charakterio, ritmo, tempo muziką.

Aplinkos priemonių skatinama veikla: estetiška aplinka, parinktos tinkamos medžiagos ir priemonės piešimui, tapymui, aplikavimui, konstravimui, grojimui, dramatiniam.

Pasakojimai, pokalbiai: klausydamas ir girdėdamas vaikas kaupia išraiškos žodyną, mokosi vaizdinės kalbos, išreiškia save, parinkdamas balso intonaciją, pratinasi raiškiai artikuliuoti ir intonuoti, raiškiai tarti, aptaria ir komentuoja savo ir draugų meninę kūrybą.

Parodos, koncertai, šventės: lankosi parodose ir susipažįsta su dailininkų kūryba, dalyvauja koncertuose ir šventėse kaip atlikėjas ir kaip žiūrovas.

Rekomenduotinos priemonės: įvairi piešimo technika, muzikiniai įrašai, kaukės vaidinimams ir pasakų inscenizacijoms, dekoracijos, žaislai.

„METŲ TAKELIU“

Rekomenduojamos temos: „Po rudenio skara“, „Vieni auga, kiti sensta. Vėlinės“, „Žaidžiame mokyklos gimtadienį“, „Adventas – laukimo ir gerumo metas“, „Kalėdų stebuklo belaukiant“, „Kas yra Kalėdos?“, „Atsisveikinimas su eglute“, „Žiema, žiema, bėk iš kiemo“, „Užgavėnės – blynų šventė“, „Mes, maži žemaičiai, važiuosim į mugę“, „Velykų kiškio radinys“, „Rid rido margučiai – Velykos“, „Paukštelių sugrįžtuvės“, „Gandrinės“.

Tikslas. Padėti vaikui suprasti žmogaus ir gamtos ryšius, ugdyti norą pažinti tautos kultūrą, vertybinę santykį su gamta ir aplinka, skatinti kūrybinę saviraišką.

Ugdymo turinys:

➤ Kuriama socialinė, etnokultūrinė ugdomoji aplinka, skatinanti bendravimui, bendradarbiavimui, supratimui, pažinimui, kūrybai.

➤ Ugdomas noras pažinti ir perimti tautos kultūrą, remiantis tautos tradicijomis.

➤ Pasitelkiant etnokultūrą, ugdoma pagarba žmogaus darbui, meilė tėviškei, jos gamtai.

➤ Skatinama vaiką pažinti etninius reiškinius (žemė, dangus, vanduo, ugnis), juos vertinti ir tęsti etninės kultūros tradicijas.

➤ Skatinamas vaiko domėjimasis savo šeima, giminės istorija.

➤ Stiprinama šeimos ir darželio sąveika, perimant ir perduodant tautos kultūros tradicijas.

➤ Siekti, kad vaikas patirtų džiugių emocijų išgyvendamas šventinį laikotarpį.

Ugdymo metodai ir priemonės:

Pasakojimai, pokalbiai: klausosi liaudies pasakų, dainų, padavimų, sakmių, mįslių, žaidimų,

patarlių, priežodžių ir kt.

Stebėjimai: pastebi metų laikų skirtumus, stebi gyvūnus, paukščius, augalus, medžius, negyvają gamtą, gamtos reiškinius.

Atradimai, išvykos: stebi ir dalyvauja šeimos, grupės, bendruomenės kultūriniame gyvenime, domisi įvairiais tautos simboliais, istoriniais paminklais.

Šventės ir tradicijos: vaidina, šoka, dainuoja, bendrauja, pramogauja.

Rekomenduojamos priemonės: senoviniai rakandai, kaukės, gamtinė medžiaga, įvairi piešimo technika, spalvotas popierius, kalendorius, knygos apie šventes, papročius, tradicijas.
